

QARABAĞ AZƏRBAYCANDIR !

30 illik tarix,
30 illik
inkışaf yolu!

6

Nº 201 (6642) 2 noyabr
2022-ci il. Qiyməti 60 qəpik

Əlcəzairdə Ərəb Dövlətləri Liqasının
31-ci Zirvə toplantısı işə başlayıb

Prezident İlham Əliyev

Zirvə toplantısının açılış mərasimində iştirak edib

44 günlük Vətən müharibəsi:

Zəfər tariximizin astanasında

NATO ilə Rusiya
arasında mübarizə meydanı -

CƏNUBİ QAFQAZ

8

Silahlı Qüvvələrin döyüş
qabiliyyətinin gücləndirilməsi
çün mühüm işlər görülür

4

İnternet və kompüter
viruslarından necə
qorunmalıyıq?

12

Volkov Qarabağda
özbaşınalıq edir (?)

14

DTX: İran xüsusi
xidmət orqanının
nəzarəti altında
yaradılmış qanunsuz
silahlı birləşmə ifşa edilib

Azərbaycanlılarla
əlcəzairliləri
nə birləşdirir?

Əlcəzairdə Ərəb Dövlətləri Liqasının 31-ci Zirvə toplantısı işə başlayıb

Prezident İlham Əliyev

*Zirvə toplantısının açılış
mərasimində iştirak edib*

Noyabrın 1-də Əlcəzair Xalq Demokratik Respublikasının paytaxtı Əlcəzair şəhərində Ərəb Dövlətləri Liqasının 31-ci Zirvə toplantısı keçirilib. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Zirvə toplantısına ev sahibliyi edən Əlcəzair Xalq Demokratik Respublikası

sının Prezidenti Abdelmacid Tebbunun daveti ile tədbirin açılış mərasimində Fəxri qonaq statusunda iştirak edib.

Əlcəzair Prezidenti Abdelmacid Tebbun Prezident İlham Əliyevi, Zirvə toplantısında iştirak edən dövlət və hökumət başçılarını, nümayəndə heyətlərinin rəhbərlərini qarşı-

layıb. Prezident İlham Əliyev Zirvə toplantısında çıxış edib.

Qeyd edək ki, Ərəb Dövlətləri Liqası 1945-ci il martın 22-də Misir, İraq, İordaniya, Livan, Səudiyyə Ərəbistanı, Suriya və

Yemen tərəfindən yaradılıb. Hazırda təşkilata 22 dövlət daxildir. Təşkilatın mərkəz-qərargahı Misirin paytaxtı Qahirə şəhərində yerləşir. Türkiyə təşkilatda daimi müşahidəçi statusuna malikdir.

ANALİTİK + AKTUAL

Soçi reallığı - Qarabağ haqqında bir kəlmə də..

Çünki bu, Azərbaycanın daxili işidir!

Bələliklə, Soçi'də Azərbaycan, Rusiya və Ermenistan liderlərinin - İlham Əliyevin, Vladimir Putinin və Nikol Paşinyanın arasında keçirilən üçtərəfli görüş başa çatdı və bu görüş özündə bir sıra məsələləri daha açıq müstəvidə təqdim etdi. Görüşün diqqətçəkən tərəfi isə bu idi ki, Putin üçtərəfli görüşdən evvel ayrı-ayrılıqla İlham Əliyevlə və Nikol Paşinyanla görüşdü. Üçtərəfli görüşün protokol qaydaları öz yerində, amma ən vacib məqamlardan biri və ən əsası məhz rəsmi Bakının dəqiq, qətiyyətli mövqeyinin çatdırılmasında idi ki, bu gerçəklilik bilavasitə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Vladimir Putinlə ikitərəfli görüşü zamanı səsləndirdiyi fikirlərində öz təsdiqini tapdı.

İlham Əliyev:
"Qarabağ münaqişəsi artıq tarixdir, o, iki il əvvəl həll olunub, ona görə də bu kontekstdə praktiki olaraq müzakirə olunacaq heç nə yoxdur"

Dövlətimizin başçısı vurğulayıb ki, Azərbaycan bu yaxınlarda beş əsas prinsipi öne sürüb ki, həmin prinsiplər Ermənistanla münasibətlərin normallaşmasına səbəb olmalıdır. "Bunlar beynəlxalq hüququn fundamental prinsipləridir və hesab edirəm ki, bunun əsasında normallaşmaya nail olmaq olar.

Qarabağ münaqişəsi artıq tarixdir, o, iki il əvvəl həll olunub, ona görə də bu kontekstdə praktiki olaraq müzakirə olunacaq heç nə yoxdur. Azərbaycan-Ermənistan münasibətlərinin normallaşması isə təbii ki, çox ciddi addımlar tələb edən formatdır".

Bələliklə, fakt budur ki, Azərbaycan lideri Cənubi Qafqaz proseslərində istər vasitəçi kimi, istərsə də regional oyunçu qismində rol alan Rusiyanın dövlət başçısına açıq şəkildə bəyan etdi ki, Qarabağ münaqişəsi başa çatıb və bu baxımdan, Azərbaycanın ayrılmaz ərazisi hesab edilən bu ərazi vahidi hər hansı müzakirə predmetinə çevrilməmişdir. Bu, həmdə müxtəlif vasitələrlə prosesi uzatmağa cəhd edən Ermənistan-Azərbaycan münasibətlərinin normal-

laşması yönündə Rusiya tərəfindən irəli sürülen təkliflər 15 bəndən ibarətdir. Əgər onlardan 14-ü ümumilikdə Bakı tərəfindən etiraz olunmursa, 15-ci bənd Azərbaycan tərəfi üçün qətiyyən qəbul edilməzdər, çünki o, gələcəkdə qondarma "status" mövzusunun müzakirəsi mümkünüyünə işarə edir. Qeyd edək ki, Bakı diplomatik kanalları vasitəsi ilə daha əvvəldən de Rusiyanın diqqətinə çatdırılmışdır ki, Azərbaycan əsla "status" məsələsinin müzakirəsinə razı deyil və olmayıcaq. Bu, Bakının rəsmi və principial mövqeyidir!

Bu arada Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan Soçi görüşündən bir neçə gün əvvəl "Vətəndaş sazişi" partiyasının qurultayında bildirmişdi ki, Ermənistan-Azərbaycan münasibətlərinin normal-

laşması yönündə Rusiya tərəfindən irəli sürülen təkliflər 15 bəndən ibarətdir. Əgər onlardan 14-ü ümumilikdə Bakı tərəfindən etiraz olunmursa, 15-ci bənd Azərbaycan tərəfi üçün qətiyyən qəbul edən tərəfə - birbaşa və şəxsən Putine qarşı aşkar hörmətsizlik idi ki, her halda rəsmi Moskva bunu da nəzərə götürüb və qarşısındaki zamanlarda hər hansı bir cavab addımı atmalı olacaq.

Nəticədə də gördüyüümüz kimi, İlham Əliyev Putinlə görüşündə aydın şəkildə ifade etdi ki, Qarabağ münaqişəsi artıq tarixdir və bu münaqişəyə 2 il əvvəl son qoyulub. Ona görə də "status" iddiaları

Rövşən RƏSULOV

Noyabrın 1-də Prezident İlham Əliyev Ərəb Dövlətləri Liqasının 31-ci Sammitinə ev sahibiyyəti edən Əlcəzair Xalq Demokratik Respublikasının Prezidentinin dəvəti ilə Zirvə toplantısında Fəxri qonaq statusunda iştirak etmək üçün bu ölkəyə səfərə gəlib. Əlcəzair şəhərinin Huari Bumedyen Beynəlxalq Aeroportunda Azərbaycan Prezidentini rəsmi şəxsler qarşılayıblar.

Dünen Prezident İlham Əliyev Əlcəzair Xalq Demokratik Respublikasının paytaxtı Əlcəzair şəhərində Şəhidlər abidesini və Milli Mücahidlər Muzeyini ziyarət edib. Burada dövlətimizin başçısının şərfinə fəxri qarouvlə dəstəsi düzülmüşdü. Prezident İlham Əliyev abidənin önüne əklil qoyub.

Qeyd edək ki, Əlcəzairin azadlığı uğrunda mübarizədə həyatını qurban vermiş döyüşçülerin xatirəsinə ucaldılmış Şəhidlər abidesi ölkənin müstəqilliyinin 20-ci ildən mü münasibətə 1982-ci ildə açılıb. Abidənin hündürlüyü 92 metrdir.

Milli Mücahidlər Muzeyi ilə tanışlıq zamanı dövlətimizin başçısına məlumat verildi ki, Şəhidlər abidesinin altında yerləşən və 1984-cü ildə açılmış muzeyin kolleksiyasının böyük hissəsi ölkənin Fransa tərəfindən iş-

"Milli Mücahidlər Muzeyi Əlcəzair xalqının şanlı tarixini əks etdirən mühüm kompleksdir"

Prezident İlham Əliyev paytaxt Əlcəzairdə Şəhidlər abidesini və Milli Mücahidlər Muzeyini ziyarət edib

ğalına və 1830-1962-ci illərdə Fransa müstəmləkəciliyinə qarşı aparılmış xalq müqavimətinə həsr olunub. Burada rəsm əsərləri ilə yanaşı, müstəmləkəciliyə qarşı mübarizə aparılmış əlcəzairli mücahidlərə aid silahlar, arxiv materialları və döyüş əşyaları, fotosəkillər və sənədlər, həmçinin müqavimət dövründə fransızların xalq hərəkatı iştirakçılarını cəzalandırmaq üçün istifadə etdikləri edam aletləri nümayiş olunur. Fransa müstəmləkəciliyinə qarşı hərəkata rəhbərlik etmiş Əmir Əbdülqadirin (Əbdülqadir ibn Muhiyiddin) şəxsi əşyaları və silahları, onun 1853-cü ildə fransız rəssam Anj Tisyə tərəfindən çəkilmiş və yalnız 1976-ci ildə Fransa tərəfindən ölkəyə qaytarılmış portreti muzeyin ən çox ziyarət olunan kolleksiyaları sırasındadır. Muzeydə xalq hərəkatının 7 min dən çox iştirakçısının şahid ifadələri toplanıb.

Fransızlar 1830-1962-ci illeri əhatə edən işgal dövründə 1,5 milyondan artıq insanı amansızcasına qətl yetiriblər. Buna görə də Əlcəzair "1,5 milyon şəhid ölkəsi" adlandırılır. Ümumilikdə 10 milyona yaxın əlcəzairli Fransanın müstəmləkəciliyinə qurbanı olub. Fransızların Əlcəzairə münasibəti işgal etdikləri digər ərazilərdən fərqli olub. Belə ki, əger başqa ərazilərin müstəmləkə olduğunu qəbul edilirdi, Əlcəzair Fransanın bir parçası, onun dənizərəksi ərazisi sayılırdı.

Sonra Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev muzeyin xatirə kitabına aşağıdakı ürək sözlərini yazdı: "Əlcəzair Xalq Demokratik Respublikasına ilk dəfə səfərə gəlməkdən və

qardaş Əlcəzair xalqına dərin ehtiramımın ifadəsi olaraq Milli Mücahidlər Muzeyini ziyarət etməkdən şərəf hissi duyuram.

Milli Mücahidlər Muzeyi Əlcəzair xalqının şanlı tarixinin ən facieli və eyni zamanda, ən qürurverici sehifelerindən birini özündə əks etdirən mühüm kompleksdir. Bu muzey Əlcəzair xalqına qarşı misli görünməmiş qəddarlıqla və şiddetlə həyata keçirilən müstəmləkə siyasetinin, mühərbi və insanlıq əleyhinə cinayətlərin, müstəmləkəçi qüvvələrə qarşı ümumxalq mübarizəsinin və bir milyon yarımlaşınan canı bahasına qazanılmış müstəqillik qələbəsinin yaddaşlarda qorunub saxlanması və gələcək nəsillərə ötürülməsi saxlığında müstəsna əhəmiyyət kəsb edir.

Amansız müstəmləkə əsərətindən qurtulmaq üçün başlanılan azadlıq və müstəqillik mübarizəsi Əlcəzair xalqının böyük şücaətinin, birliliyinin, sarsılmaz iradəsinin və qətiyyətinin rəmzi kimi Əlcəzairin tarixinə əbədi olaraq həkk olunmuşdur. Böyük qurbanlar verərək istiqlaliyyətə qovuşmuş qardaş Əlcəzairin bu gün inkişafını, rifahını görməkdən dəst və qardaş ölkənin rəhbəri olaraq böyük qurur hissi keçirirəm.

Milli Mücahidlər Muzeyində mənə göstə-

rişən səmimi qəbulu görə təşəkkürümü bildirir, Əlcəzair xalqının qəhrəmanlıq irlisinin əbədişdirilməsi işində muzeyin fəaliyyətinə uğurlar arzulayıram". Sonda qarşılıqlı hədiyyələr təqdim olunub.

Fransanın Əlcəzairdə apardığı siyasetlə Ermənistandan 30 il yaxın işğal altında saxladığı Qarabağda yürütdüyü siyaset arasında paralellər aparmaq olar. Rəsmi Parisin ermənipərest siyasetinin kökündə həm də bu yanaşma dayanır. Ərazisine görə Afrikinan və ərəb dünyasının en böyük ölkəsinin 11 milyondan çox vətəndaşına vaxtılıq məxtarıyyət belə verməkdən imtina etmiş Fransa indi Qarabağda yaşayan 15-20 min erməniye müstəqillik tələb edir.

Eyni zamanda, Fransa ordusu öz azadlığını tələb edən əlcəzairliyə qarşı kütləvi qətlamlar, coxsayılı mühərbi və insanlıq əleyhinə cinayətlər tərodib. Eyni cinayətlər Qarabağda yaşayan və erməni işğalına qarşı çıxan azərbaycanlılara qarşı da həyata keçirilib. Məsələn, 1832-ci ildə Əlcəzairin Fransa tərəfindən işğal edilməsinə qarşı çıxan El-Uffia qəbiləsi gecə yatdığı yerdə qılınca keçirilib. Bu hadisənin bənzərini biz 1992-ci ildə Xocalıda müşahidə etdik. Bu

liyyəti boynuna alma-maq ənənəsi görünür Ermənistana da sırayet edib. 1992-1993-cü illerde Qaradağlıda, Ağdabanda, Xocalıda və digər yaşayış məntəqələrində azərbaycanlılara qarşı təredilən soyqırımı və qətlamlar, əslində, 1945-ci ildə Setifdə, 1961-ci ildə Parisdə təredilən qətlamlarla oxşardır. Hər iki halda cinayətkarlar planlı şəkildə həyata keçirdikləri qətlamların məsuliyyətini boynuna almayıb. Ermənistən və Fransanın siyasetində daha bir oxşarlıq qanunsuz məskunlaşma ilə bağlıdır. Belə ki, Qarabağda regionun etnik tərkibini dəyişmək üçün Ermənistən tərəfindən Yaxın Şərqi və digər regionlardan erməni əsilli şəxslərin Azərbaycan torpaqlarına köçürüldüyü kimi, Əlcəzairdə də qanunsuz məskunlaşma siyaseti nəticəsində ölkə əhalisinin 1 milyonunu bu torpaqlarla heç bir bağlılığı olmayan avropalılar təşkil edirdi.

Fransanın daha bir ikiüzlülüyü isə Paris muzeylərində bu ölkənin müstəmləkəsi olan xalqların 21 min nümayəndəsinin kəllə süməyünün nümayiş etdirilməsidir. Həmin sümüklerin 500-nün əlcəzairliyə məxsus olduğu bildirilir. Bu gün Azərbaycanın azad olunmuş ərazilərində də kütəvî məzarlıqlar, skeletlər aşkarlanır. Bütün bunlar onu göstərir ki, Fransa ile Ermənistən arasında bir çox "oxşarlıqlar" mövcuddur və onların heç biri tərəfdikləri cinayətlərə görə cavab verməyib. Göründüyü kimi, ikili standartlar və riyakarlıq bütün hallarda Fransanın dövlət siyasetinin əsas xəttini təşkil edir. Bu riyakarlıq isə bu gün demokratiya adı altında pərdələnir.

Silahlı Qüvvələrin döyüş qabiliyyətinin gücləndirilməsi üçün mühüm işlər görülür

Prezidentin köməkçisi Məhərrəm Əliyev Naxçıvana səfər edib

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin köməkçisi - Prezident Administrasiyasının Hərbi məsələlər şöbəsinin müdürü general-polkovnik Məhərrəm Əliyev Naxçıvan Muxtar Respublikasına səfər edib. SİA xəbər verir ki, Məhərrəm Əliyev xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin Naxçıvan sahəri-

nin mərkəzində ucaldılan abidəsini ziyarət edərək abidənin önünə gül dəstəsi qoyub, Ulu Önderin xatirəsini dərin ehtiramla yad edib. Naxçıvan şəhərindəki Heydər Əliyev Muzeyində Ümummilli Liderin həyatını və çoxşaxəli dövlətçilik fəaliyyətini eks etdirən eksponatlara baxıb.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sədri Vəsif Talıbovla keçirilmiş görüşdə Muxtar Respublikada daimi dislokasiya olunmuş ordu, birləşmə və harbi hissələrin maddi-texniki təminatı, şəxsi heyətin peşəkarlığının artırılması, xidməti-döyüş və məişət şəraitlərinin yaxşılaşdırılması istiqamətində həyata keçirilen tədbirler barədə geniş fikir mübadiləsi aparılıb.

Əlahiddə Ümumqoşun Ordusu, Daxili İşlər Nazirliyinin Daxili Qoşunlarının Əlahiddə Naxçıvan Briqadası, Dövlət Sərhəd Xidmətinin "Naxçıvan" Əlahiddə Sərhəd Diviziyası və Naxçıvan Muxtar Respublikası Fövqəladə Hallar Nazirliyinin, qoşun və birləşmə rəhbərlerinin iştirakı ilə xidməti müsavirə keçiriləcək.

lib və məruzələr dinlənilib. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrinin Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin tələb və tövsiyələrinə uyğun olaraq Silahlı Qüvvələrin döyüş qabiliyyətinin gücləndirilməsi, daha effektiv silah və döyüş texnikaları ilə təminatı, hərbi qurumlar arasında qarşılıqlı əlaqələrin daha da təkmilləşdirilməsi, beynəlxalq təlimlərdə iştirakın təmin olunması, hərbi qulluqçuların hüquqlarının müdafiəsi və sosial-məişət şəraitlərinin yaxşılaşdırılması istiqamətində qarşıda duran tapşırıqlar diqqətə catdırulub.

Səfər çərçivəsində dövlət sərhədini, qərargah binalarına, əsgər yataqxanalarına, tibb məntəqələri və digər hərbi obyektlərə, həmçinin bölmələrin silahlanmasında olan zirehli döyüş texnikasına, aviasiya eskadrlıyasına və hərbi təyinatlı vasitələrə baxış və hərbi hissələrin şəxsi heyeti ilə görüşlər keçirilib. Xidmətdə fərqlənən hərbi qulluqqulara növbəti rütbələr verilmiş və hədiyyələr təqdim olunub.

**“YAP yeni-yeni hədəflərə,
uğurlara doğru inamla irəliləyir”**

“Yeni Azərbaycan Partiyası zərurətdən, gərgin vəziyyətdən çıxış üçün Ulu Önder Heydər Əliyev tərəfindən yaradılaraq dövrün aparıcı uzaq-jörən ziyanlarını bir araya gətirdi. Ümummilli Liderin YAP-in hakimiyyətə gəlisi zamanı qarşısına qoymuş olduğu müəyyən məqsədləri var idi. Hansı ki, bu gün həmin məqsədlər YAP həkimiyyətdə olduğu müddətdə reallaşdırılıb. Mən deyərdim ki, Azərbaycanda ötən əsr 90-cı illər böhranın, dövlət kimi yox olma təhlükəsinin qarşısını ala bilecek siyasi qüvvə mövcud deyildi. O zamanlar vəziyyət daha ağr və böhranlı idi. Yenidən siyasi baxışa, gücə ehtiyac var idi ki, bu da mehz YAP olduğunu”. Bunu “Səs” qəzetiñə açıqlamasında Milli Məclisin deputati Müşfiq Cəfərov deyib.

M.Cəfərovun sözlerinə görə, bu il Yeni Azərbaycan Partiyası 30 illik yubileyini tarixi Zəfərin yaratdığı xoş əhvali-ruhiyyə şəraitində, Qarabağın yenidən dirçəlib cənnətə çevrildiyi və bu kimi böyük nailiyyətlərimizin sevinci fonunda qeyd edəcək: "Təbii ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının uğurları çoxdur, lakin mən düşünürəm ki, Qarabağın işğaldan azad olunması tarixi zəfərdir. Bu uğurların təməlində isə müasir Azərbaycan dövlətinin xilaskarı Ulu Öndər Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu siyaset və ölkə Prezidenti İlham Əliyevin rəhbərliyiyle davam edən siyasi kurs dayanır. Bu gün YAP dövlətə, xalqı xidmətinə davam etdirərək yeni-veni hədəflərə, uğurlara doğru inamlı irəliləyir".

Milli Məclisin deputati Müşfiq Cəfərov onu da qeyd edib ki, bu günün prizmasından ötən əsrin 90-ci illərdəki telatüm dolu keçmişə baxarkən bu fikri böyük inamla qeyd etmək olar ki, 1992-ci il noyabrın 21-də Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradılması ölkəmizin həyatında yeni bir mərhələyə yol açdı: "Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradılması illərin reallıqlarından irəli gelən, qarşısılınlınmaz prosesə və tələbə çevrilən böyük ictimai-siyasi hadisə idi, desək yanılmarıq. Bu gün Yeni Azərbaycan Partiyası insanların üz tutduğu ən etibarlı ünvan, güvənc yeridir. Fəaliyyəti, ideyaları, apardığı siyaset, uzunmüddətli, dayanıqlı inkişaf konsepsiyası ilə ictimaiyyətin böyük dəstəyini qazanan Yeni Azərbaycan Partiyasının xalqla birliliyi sayesində dövlətçiliyimizin əsasları möhkəmləndirildi, insanlarda vahid milli ideologiya, azərbaycançılıq təfəkkürü formalaşdı. Beynəlxalq səviyyədə aparılan uğurlu siyaset nəticəsində artıq tarixə çevrilən və 30 il Azərbaycan xalqı üçün həlli müşkül problem olan Qarabağ münaqişəsinin yaranma səbəbləri, ölkəmizin dünəni və bu günü ilə bağlı əsl həqiqətlər dün-ya ictimaiyyətinə çatdırıldı. Bir sözə Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradılması ölkəmizin həyatında yeni mərhələyə yol açdı".

YAP Suraxanı rayon təşkilatının fəalları Heydər Əliyev Mərkəzini ziyarət ediblər

Yeni Azerbaycan Partiyasının (YAP) tesis edilmesinin 30-cu ildönümü münasibetile partiyanın Mərkəzi Aparatı tərəfindən hazırlanmış və idarə Heyətinin qərarı ilə təsdiq edilmiş Tədbirlər Planına uyğun olaraq YAP-ın Bakı şəhəri üzrə rəy-yon təşkilatlarının gənc feallarının Heydər Əliyev Mərkəzinə ekskursiyası davam edir.

Noyabrın 1-də YAP Suraxanı rayon təşkilatının fealları Heydər Əliyev Mərkəzini ziyarət ediblər. Partiya fealları Ulu Öndərin zəngin və mənali ömür yolunu eks etdirən ekspozitrlarla, əvəni vəsaitlərlə tanış olublar.

“İran qəbul etməlidir ki, regionda reallıqlar dəyişib”

Son dövrlər İranın Azərbaycana münasibəti tamamilə qərəzlidir. Biz bunu həm Vətən müharibəsində, həm də müharibədən öncəki zaman kəsiyində görmüşük". Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında politoloq İlyas Hüseynov bildirib.

Azərbaycanla münasibət qurmaq əvəzinə, İrana qucaq açır və Azərbaycanlıların qanına bulaşmaları da evni həccə verir.

Bu gün de bu siyaset İran terefinden davam etdirilir. Eyni zamanda Azərbaycan sərhəddində hərbi təlimlərin iki dəfə keçirilməsi ölkəmizi hədələmək və təzyiq göstərmək üçün atılan addımdır. Lakin İran tərefi qəbul etməlidir ki, regionda reallıqlar davasıb"

Sabina Hüseynli

Sentyabrın 27-dən başlayan, 44 gün davam edən və Dağlıq Qarabağ da daxil olmaqla işgal altındaki ərazilərimizin qaytarılması ilə nəticələnən Vətən Mühərbiyi tariximizin ən parlaq səhifəsi, Azərbaycan xalqının iftخار və qürur mənbəyinə çevrildi. Azərbaycan xalqı öz liderinin - müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin etrafında six birləşərək bütün dünyaya öz gücünü, mətinliyini, mübarizliyini nümayiş etdirdi. Məhz 44 günlük Vətən müharibəsində əldə etdiyimiz qələbə nəticəsində 8 noyabr "Zəfər" günü kimi qeyd edildi. Artıq 2 ildir ki, bütün xalq bu günü çox böyük qürur hissi ilə keçirdir. MÖvzu ilə əlaqədar olaraq SİA paytaxt sakinlərinin fikirlərini öyrənmək məqsədi ilə sorğu keçirib.

Şəhər sakini Akif Əliyev: "Mən əslən Beyləqan rayonundanam. Lakin hər zaman uşaqlıq olarken atam bizi yay tətilində Kəlbəcərə apardı. Bir sözələ mənim uşaqlıq illə-

rim Kəlbəcərdə keçib. Məhz buna görə Qarabağ torpaqları mənim üçün əziz olub. Allah bütün oğullarımızı qorusun, şəhidlərimizə rəhmət eləsin. Çünkü biz onların sayəsində bu gün Şuşaya, Zəngilana, Ağdamaya və s. digər rayonlarımıza sefər edə bilirik. 8 noyabr Zəfər günü bütün azərbaycanlılar üçün önəmli bir gündür. Biz hər zaman 44 günlük Vətən müharibəsinə və zəfər günümüzü çox böyük qürur hissi ilə xatırlayacağım".

Şəhər sakini Kəmalə Nəsimova: "Mən xaricdə yaşayış azərbaycanlıyam. Bizim torpaqlarımız işğal altında olarken qurbət vətəndə daima boynu büükük şəkildə yaşamışq. Bildiyiniz kimi Türkiyədə də xeyli

sayda erməni vətəndaşları yaşayırlar. Lakin qeyrəti oğullarımız 44 günlük Vətən müharibəsində bir daha Azərbaycanın gücünü bütün dünyaya sübut etdi. Bu zəfer tarixi ilə də biz qurbət vətəndə hər zaman başıdik şəkilidə gəzmiş olduq".

Şəhər sakini Aleksandr Rapişov: "Mən rus vətəndaşıyam. Azərbaycana gəzmək üçün ailəvi olaraq gəlmışık. Bir insan olaraq mühərabəni sevmirəm. Çünkü savaş və daima mühərabə şəraitində yaşamaq heç də

yaxşı bir şey deyil. Buna görə də mühərabə edən dövlətləri heç bir zaman dəstəkləmirməm. Lakin Azərbaycan ordusunun nə dərə-

günü ilə bağlı şəhər sakinlərinin fikirləri

cədə güclü olduğunu bütün dünya gördü. Mən bu münasibətlə sizin hər birinizi təbrik edirəm. Allah bir daha sizin ölkənizə mühərbiə göstərməsin. Zəfəriniz daimi olsun".

Şəhər sakini Fuad Qurbanov: "Bizim cəsəretli oğullarımız öz canları və qanları

olsun. Ümid edirəm ki, biz bu bayramlarımızı Göyçə mahalında, irəvanda qeyd edəcəyik".

Şəhər sakini Vaqif Neftullahov: "Mən Azərbaycanlı olduğum üçün həqiqətənde fəxr edirəm. Ona görə ki, biz mərd bir xalqıq. Azərbaycanlı hər bir kəs xoşbəxt bir vətəndaşdır ki, belə iigid və qorxmaz oğulları var. Allaha çox şükürler olsun ki, belə qürür-

hissi ilə keçirdəcəyik".

Şəhər sakini Yaqut Məmmədov: "Biz dövlət başçımızın 44 gün ərzində verdiyi şad xəbərlərin hər birini sevinc göz yaşları ilə qarşılıyırıq. İşğaldan azad olunan hər bir qarış torpağımız bizim üçün əziz və müqəddəsdir. Mən Şabran rayonundanam bi-

bahasına əzeli və ebədi torpaqlarımızı işğaldan azad etdilər. Biz bu gün rahat şəkildə, başımız dimdik yaşayıraqsa bu onların sayəsindədir. Mən "Zəfər" günü münasibətlə bütün xalqımızı təbrik edirəm. Gözümüz aydın

verici günləri görməyi bize nəsib oldu. Harada yaşamasından aslı olmayıaraq bütün azərbaycanlılar bu günümüzü böyük şərəf

zim kəndimizdə bir çox şəhidimiz oldu. Allah bütün şəhidlərimizə rəhmət eləsin. Biz daima onların yaxınlarına və ailəsinə borcluyuq".

Banuçiçək Hüseynli

Yeni Azərbaycan Partiyası - 30

Yeni Azərbaysan Partiyasının 30 illik fəaliyyəti haqqında fikirləri-mizə sənəb Prezidentimiz İlham Əliyevin sözləri ilə başlamaq yerinə düşərdi - "Yeni Azərbaysan Partiyası nəinki Azərbaysanın, Sənubi Qafqazın ən böyük siyasi partiyasıdır". Yarandığı gündən müstəqil Azərbaysan Respublikasının istimai-siyasi həyatında ən önəmlı yerlərdən birində qərarlaşan Yeni Azərbaysan Partiyasının 30 yaşı tamam olur. 1993-sü ildə Ulu Öndər Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışı ilə YAP Azərbaysanın söz sahibi ölkəyə çevrilməsində və dövlətçilik ənənələrinin yenidən geri qaytarılmasında aparıcı rol oynayıb.

Yeni Azərbaycan Partiyası tarixi zərurətdən yaranan ümumxalq partiyasıdır

Azadlığı, müstəqilliyi əldə etmək ne qədər çətindirse, onu qorumaq, möhkəmləndirmək daha ağır və mürəkkəb işdir. Heydər Əliyevi rəhbərliyi ilə Yeni Azərbaycan Partiyası bu çətin işi layiqince yerinə yetirməyi bacardı. YAP-in yarandıqdan cəmi 7 ay sonra ölkədə hakim partiyaya çevrilmesi Heydər Əliyev şəxsiyyətinə inamı ifadə etməklə yanaşı, eyni zamanda,

Nurlan Həsənov
Milli Məclis deputatı, YAP
Gənclər Birliyinin üzvü

partiyanın yaranmasında ifadə olunan tarixi zərurəti eks etdiirdi. Yeni Azərbaycan Partiyası fəaliyyətə başladığı gündən özüne dövlət müstəqilliyyinin möhkəmləndirilməsi, demokratik, hüquqi, dünyevi dövlətin qurulması, sabitliyin, təhlükəsizliyin, vətəndaşların dinc həyatının təmin edilməsi kimi, aydın məqsədlər müəyyənləşdirmişdir. Yaxın keçmişə nəzər saldıqda görə bilirk ki, bütün bu məqsədlər sadəcə kağız üzərində qalmadı. Ölkəmizin bugünkü inkişafında böyük xidmətləri olan partiya ötən illər ərzində Azərbaycan xalqının ümidilarını doğrudaraq ümumxalq partiyasına çevrilməyi bacardı.

"Mən ona özüm qədər inanıram"- deyən Ulu Öndər yanılmadı

YAP-in əməniyyətin inkişafına yönəlmış çoxsaylı sosial layihələr reallaşdırılması, gənşləri dövlətçilik, milli maraqlar ətrafında six birləşdirməsi partiyanın tərəfdarlarının sayının artmasına səbəb oldu. Ötən bu 30 ildə esasını Ümummilli Lider Heydər Əliyevin qoyduğu inkişaf strategiyasının Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilmesi nəticəsinde Azərbaysan Sənubi Qafqazda lider dövləte çevrildi. Ümummilli Lider Heydər Əliyev 2003-cü il oktyabrın 1-də Azərbaycan xalqına ünvanladı tarixi müraciətdə demişdir: "Sizi əmin edirəm ki, həm İlham Əliyev, həm də Yeni Azərbaycan Partiyası bundan sonra da xalqımızın ən layiqli övladlarını öz ətrafında six birləşdirək Azərbaycan dövlətinin inkişafı və xalqımızın firavonluq yolunda çox işlər görecekler". Tarix Ulu Öndərin inamının, xalqın böyük güvəninin özünü tam doğrultmasına şahidlik etdi. Cəmiyyətdə daim yeni çağırışların, reallıqların yaranması hakim partiya kimi Yeni Azərbaycan Partiyasının qarşısına yeni tələblər və vəzifələr qoyur. YAP-in ən böyük gücü onun öz ideya yükünü, ölkənin gelecek inkişaf ilə bağlı konseptual baxışlarını modernləşdir-

**Yeni Azərbaycan Partiyası
dünənin, bu günün və
gələcəyin partiyasıdır!**

minilliyyin partiyasıdır."

**Qələbələr və uğurların
partiyası - Yeni
Azərbaycan Partiyası**

Yeni Azərbaycan Partiyası 30 illik fəaliyyəti boyunca ölkə daxilindəki uğurlu fəaliyyətini beynəlxalq məstəvidə də lazımnıca sübut etdi. Ölkəmizin dinamik inkişafına sonsuz töhfələr verməyi özünə başlıca vəzifə kimi müeyyənledir YAP, həmçinin, ölkəmizin hüdudlarından kənardə da səmərəli əlaqələr formalasdırmaq və inkişaf etdirməkə öz missiyasını yerinə yetirir. Şübəsiz ki, Azərbaycanın və regionun ən güclü siyasi partiyası hesab olunan Yeni Azərbaycan Partiyasının beynəlxalq münasibətlərinin yüksələn xətt üzrə inkişaf etməsi nəinki siyasi, hətta iqtisadi məstəvidə də ölkəmizi gücləndirir. Şübəsiz ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının ister qardaş Türkiye, ister MDB, isterse də Avropa və Asiya ölkələrinin aparıcı partiya və qurumları ilə uğurlu siyaseti nəticəsində bugün regionda söz sahibi ölkəyə çevrilmiş.

**Gələcəyə, yeni
zəfərlərə doğru inamlı**

Bütün bu uğurların netisəsi olaraq əminliklə deyə bilerəm ki, Azərbaysan ümumbaşarı dəyərlərə əsaslanaraq inkişaf yolunda irəliləmək, eyni zamanda ölkəmizdə insan hüquq və azadlıqlarının təminatının gücləndirilməsi və hüquqi dövlət quruculuğu yolunda yeni uğurlara imza atır. Ulu Öndər Heydər Əliyevin xaos və anarxiyadan, müstəqilliyin itirilməsi və bir dövlət kimi məhv olmaq tehlükəsindən xilas edib mütərəqqi islahatlar yoluna çıxardığı Azərbaycan hazırda onun layiqli davamçısı - Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, 30 illik ermeni işgalinə son qoyan Müzəffər Ali Komandan cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi altında dünyənin söz sahibi dövlətlərindən birine çevrilmişdir. Təsadüfi deyil ki, YAP-in 30 illik fəaliyyəti dövründə qazanılan uğurlar, aparılan islahatlar Azərbaycanın beynəlxalq aləmdəki nüfuzunu da əhəmiyyəti dərəsədə güsləndirmişdir. Yeni Azərbaycan Partiyasının 30 illik yubileyini qalib xalqın nümayəndələri olaraq qeyd etməyəmək çox qürurverisidir. Mən əminəm ki, Yeni Azərbaycan Partiyası ölkəmizin daha da inkişafi, xalqımızın rifahının daha da yüksəldilməsi uğrunda yeni uğurlara imza atasaq, hər zaman dövrün tələblərinə ayaq uydurmayı bacaracaq, yeniliklərə açıq olacaq və keçdiyimiz bu inkişaf yolundan heç vaxt dönməyəsək.

"Kommersant"ın REPORTAJI

Oktyabrın 31-də Rusiya, Ermənistan və Azərbaycan liderləri Soçi'deki görüşübələr. Bu barede "Kommersant" qəzətinin veb-saytında maraqlı bir yazı dərc olunub. SİA-nın oxucularının marağını cəlb edəcəyini düşünerək həmin yazının tərcüməsini təqdim edirik.

**Vladimir Putin eyvanda
hər iki lideri gözləyirdi**

Soçi həmin gün səhər saatlarından başlayaraq qara buludlarla örtülmüşdü və fəslə uyğun olaraq yağış yağırdı. Moskvadakı ki-mi deyil buradakı yağılı hava, həm də +12 dərəcə temperaturda. Səhər hava qazqabığını tökürlər, qaralmağa başlayır və dərhal hər şey yolunda gedir. Amma səhər saatlarında Moskvadan fərqli olaraq Soçi'də olanlar insanın ruhu yüngülləşdirir.

Ermənistandan Nikol Paşinyan və gənəşli Azərbaycandan isə İlham Əliyev üçtərefli danışçılar üçün Soçi'ye gəliblər... Onların nümayəndə heyətləri ferqlidir. Baş nazir Paşinyanı müsaiyyət edənlərin sırası seyrəkdir (görünür, o, hər şeydə ilk növbədə özünə güvənir). Jurnalistlər üç nefərdirlər. Yalnız şəxsi mətbuatı: fotoqraf, operator və səs rejissor. Belə bir vəziyyətdə səs rejissoruna niyə ehtiyac duyulduğu heç də aydın deyil: eyni zamanda, protokol hissəsindəki səs rus mütəxəssisləri tərəfindən təmin edilir. Azərbaycan Prezidentinin heyətində isə 14 jurnalist təmsil olunurdu və bu, Rusiya və Azərbaycan mətbuat xidmətləri arasında uzalaşmanın nəticəsi idi. Azərbaycanlı jurnalistlər daha çox tələb edirdilər.

Yeri gəlmışken, mühərribələrdə, o cümlədən informasiya mühərribələrində mehz belə qalib gəlirlər. Hansı ki, "o cümlədən" deyil, "hər şeydə əvvəl".

Nikol Paşinyan isə bu danışqlardan əvvəl hücum hazırlığı işini öz üzərinə götürdü. Yəni o, üç gün əvvəl mövcud variantdan istifadə edərək, Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatının Dağlıq Qarabağ problemi üzrə şurasının növbədən kənar sessiyasını çağırıb. Bildiyiniz kimi, Ermənistən Azərbaycandan fərqli olaraq KTMT-nin üzvüdür.

Lakin Paşinyanın fürsətdən istifadə edərək Azərbaycana qarşı hər hansı sənədin qəbul edilməsi istahasına bu dəfə də Belarus prezidenti Aleksandr Lukaşenko soğan doğrayıb. Lukaşenko görüşün qapalı hissəsində açıq şəkildə Nikol Paşinyanı danlayıb: "Qarşımıza iki sual qoyursan. Əvvəlcə oxudum: "Hadisələrin qiymətləndirilməsi və KTMT-nin mövqeyi!" Siz tələb etdiniz ki, biz öz mövqeyimizi qərarlaşdırıq? Nə, sən bizi mövqeyimizi bilmirsən?! - cənab Lukaşenko Minskədəki ofisindən hiddətlə qışqırıb (görüş videokonfrans vasitəsilə baş tutub) - Biz qonşu dövlətlər arasında münaqişənin səhər yolu ilə həllini istəyirik!".

Təbii ki, Nikol Paşinyanın bütün KTMT ölkələrini öz tərəfinə çəkmək fikri var idi. Sonda KTMT-nin nizamnaməsi var, Qazaxıstanda hadisələr baş verəndə KTMT-nin hər hansı rol oynadığı üzrə ölkələrin hər birinə aydın olsa da, Ermənistən yənə israr edir və nəyəsə nail olmağa can atırı. Paşinyan tez-tez bir erməni taqımının Qazaxıstanaya yola salındığını tekrar edirdi...

**Amma indi hə
sey başqa idi.**

Belarus prezidenti isə həmkarını danlımağaya davam edirdi: - Ermənistənə ərazi bütövlüyünü bərpa etmek üçün "yol xəritəsi" verin! Hansı "yol xəritəsi"?! Men sizə dərhal cavab verecəm (yenə bu məsələ ilə bağlı heç bir görüşə ehtiyac yoxdur): İlham Əliyevlə oturun, lazım gəlsə, Rusiya prezidentindən soruşun, qərar verin! Bu gün qəbul etməsən, daha pis olacaq, sən özün bunu başa düşürsən, bize bu münaqişə lazım deyil!

Aleksandr Lukaşenko "Valday" Beynəlxalq Diskussiya Klubunun plenar iclasında Ermənistən mövqeyini daha humanist şə-

Dağ Qarabağı tərəf getməsə...

Soçi görüşünə yeni baxış

Kildə şərh edən Vladimir Putinin Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin lap başlanğıcı barede danışarkən deyib ki, müharibədən əvvəl Ermənistən daha sonra itirdiyindən az itirə bilərdi.

Bu, Aleksandr Lukaşenkonun Vladimir Putinin nə haqda susmağa məcbur edildiyi barede ilk dəfə deyildi. Bu, ümumiyyətlə, maraqlı bir hekayədir: Aleksandr Lukaşenko Vladimir Putinin səsine çevrilir. Daha doğrusu, Aleksandr Lukaşenkonun xarici səsi Vladimir Putinin daxili səsinə çevrilir.

- Sonda... mən Azərbaycan, Ermənistən və Rusiyanın razılaşdırılmış qərarını dəstəkləyəcəm, deyə Aleksandr Lukaşenko video-konfransda vurğulayıb və davam edib: "Əger siz buna nail olsanız, mən baxmadan bu yekidil fikri dəstəkləyəcəm... Mən artıq yoldaşcasına deyirəm: uşaqlar, niyə iki min kilometr yüksəklikdə dağlarda döyüşürsünüz. Üç yüz adam öldürdü! İnsanların yaşamadığı yerdə üç yüz adam öldürdü! Harda ki, hətta dağ keçiləri belə gəzə bilmir! Nə döyüşürsən?! Bir yerdə oturun və razılaşın! Qoy Rusiya bu müqaviləni imzalanmasını təmin etsin! Amma sən istəmirsin! Bir növ, bilirsiniz, burada bir oyun gedir! Bu oyun ola bilməz, cənab mühərribə və səhər məsəlesi həll olunur!

Ermənistən və Azərbaycan liderləri Soçi'de görüşübələr. Rusiyanın təşəbbüsü ələ almaq şansı var idi. Ancaq bəzi oyunlar, çox güman ki, bu şüretli planı pozacaqdı. Hər halda Soçi'də səhər müqaviləsinin imzalanması real görünmürdü. Üstəlik, hələ Soçi'də danışçılar başlamazdan əvvəl hamiya, ən əsası Nikol Paşinyana aydın oldu ki, KTMT Nikol Paşinyana kömək etməyəcək.

- Bir tərəfdə üzvü olduğumuz KTMT, digər tərəfdə isə dost Azərbaycan! Lukaşenko bunu mümkün qədər aydın şəkildə belə izah edib: "Bunlar bizim üçün iki dost ölkədir. Üstəlik, Azərbaycanla birlikdə MDB-nin üzvüyik! Bizim çox sənədələrimiz var... Prezident Putinin dediyini təsdiq edirəm: Ermənistən da, Azərbaycan da bizim üçün dost dövlətlərdir. "Bir tərəfdə KTMT, digər tərəfdən Azərbaycan!" sualtı qoymaq olmaz, bu düzgün deyil!".

Aleksandr Lukaşenko, həmişə olduğu kimi, KTMT liderlerinin görüşündə özünü hedən artıq sərbəst aparır: "Bu gün Azərbaycana bizim üçün bütövlükde dost olan bir insan - İlham Əliyev rəhbərlik edir! Sabah nə olacaq? Heç kim bilmir... Və bu əsaslı məsələlər həqiqətən də həll olunmalıdır. Azərbaycanın arxasında kim durur!.. Türkiye deyirlər... Bəs nə? Bu siyasetdir!". Beləliklə,

Belarus prezidenti erməni həmkarına dərs keçib.

Sübħesiz ki, bu çıxışdan sonra hətta Nikol Paşinyan da başa düşdü ki, Soçi'də döyüşməli olacaq, yəni KTMT-nin köməyi olmadan Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevle danışçılar aparmalı olacaq. Xüsusən də nəzərəalsaq ki, cənab Putin bütün bu müdət ərzində susub, yəni, görünür, Belaruslu həmkarı ilə tam razılaşıb. Soçi konfransı Ermənistən və Rusiya prezidentlərinin ikitərefli görüşü ilə başlayıb.

"Payız havasına görə üzr istəyirəm" deyən Vladimir Putin üzr istəyib. Halbuki, bu, təccübülü idi, cənab Putin adətən bunu etmir. Xüsusən də başqalarının səhvlerinə görə üzr istəmək... - Amma ediləcək bir şey yoxdur, payız payızdır. O, bir daqiqə ərzində iki dəfə görüşün Paşinyanın təklifi ilə təşkil edildiyini xatırladıb.

- Bu yaxınlarda sizin təşəbbüsünüzələ KTMT dövlət başçıları sahviyyəsində onlayn görüş keçirildi, - Putin bütün bu görüşün konkret kimin tələb etdiyini gizlətməyi lazımlı bilməyib. - Bu münaqişə on illiklərdir davam edir, ona görə də nə vaxtsa buna son qoymaq lazımdır, mən bununla razıyam.

Paşinyan onun üçün hazırlanmış vərəqlərden mətni oxuyurdu, amma açıq-aydın səhv bir şey deməkdən qorxurdu. Və onun rus dilində dediyi fikirlərdəki vurgular tədbir iştirakçılarında fərqli təsəssürat yaradırdı.

"Keçən həftə "Valday" Diskussiya Klubunda, - Ermənistənən baş naziri deyib, - siz Ermənistənla Azərbaycan arasında mümkün səhər müqaviləsi məsələsini qaldırınız və erməni tərəfinin lehine ifade edəcəyi prinsiplərin seçilməsini dəstəkləyinizi bildirdiniz.

Nikol Paşinyan təbii ki, Rusiya prezidentinin bu barede az qala istehza ilə danışdırımı təfərruatlarına vara bilmədi. O, sadəcə xatırladıb ki, Ermənistən Azərbaycanla hərbi toqquşmanın əvvəlində buna razılıq versəydi, Dağlıq Qarabağın iki böyük rayonunu ala bilerdi. Amma Rusiya o zaman hadisələrin belə inkişafından imtina edən Ermənistənən azad seçimine dəstək verdi, indi də onu dəstəkləyəcək.

Bir tərəfdən Nikol Paşinyan birmənəli olaraq rusiyali həmkarına təzyiq göstərdi və bu qəribə idi: egər o, həqiqətən də nəyəsə nail olmaq istəyirdi, ultimatumlar qoymalı və Rusiyanın nəyi dəstəkləməli olduğunu diktə etməmeli idi. Digər tərəfdən, Nikol Paşinyan çıxışında yenə də çəşqinqılıq içinde qalıb. Əvvəlcə o, deyib ki, bu, sənəd rus va-

riantının layihəsidir, sonra isə Rusiyanın bu-nu, yeni öz variantını dəstəklədiyinə dair heç bir sübutun olmadığını iddia etməyə başlayıb.

"Vurğulamaq istərdim ki," Nikol Paşinyan davam edib, "bu, heç bir halda bu il oktyabrın 6-da Praqada (yəni Rusiyanın iştirakı olmadan) əldə edilmiş razılaşmalarla zidd deyil. Praqa danışçıları zamanı mən sizin bəyanatlarınızı, o cümlədən Dağlıq Qarabağla bağlı bəyanatlarınızı rəhbər tutdum!

Nikol Paşinyan bunu təbii ki, Vladimir Putinin Praqa danışçılarına paxılıq etmə-mesi üçün deyib. Erməni baş nazirinin kəndli hiyləsi emosiya kimi bir şey oyadırdı.

Ermənistən-Azərbaycan sərhədinin delimitasiyası zamanı, Ermənistənən baş naziri əlavə edib ki, əvvəller bunun razılaşmasada, sonra rus variantına əsaslanmaq qərarına gəlib: "Bu il sentyabrın 13-də Azərbaycan Ermənistənə qarşı yeni genişmiy়aslı hücumu başlayıb və ölkəmizin yeni ərazilərini işgal edib", - deyən Nikol Paşinyan Azərbaycan silahlı qüvvələrinin Ermənistən erəmisiində çıxarılmasından Rusiya Federasiyasının rolunu zəruri hesab edib və 11 May 2021-ci il tarixinə olan mövqelerin Ermənistən üçün çox əhəmiyyətli olduğunu deyib.

İlham Əliyev ləkə insan təsiri bağışladı..

- Azərbaycan nisbətən yaxınlarda Azərbaycanla Ermənistən arasında münasibətlərin normallaşması olduğu beş əsas prinsip irəli sürüb (görünür, bu, səhər müqaviləsinin Azərbaycan variantıdır). Bunlar beynəlxalq hüququn təməl prinsipləridir... Qarabağ münaqişəsi artıq tarixdir. İki il əvvəl həll olunub. Bu kontekstdə praktiki olaraq müzakirə olunacaq heç ne yoxdur. Azərbaycan-Ermənistən münasibətlərinin normallaşması isə çox ciddi addımlar tələb edən formatdır.

Bəli, qaliblər belə deyirlər.

Üstəlik, ola bilsin ki, Azərbaycan prezidenti səhər müqaviləsini belə müzakirə etməsin. Axı, onun fikrincə, artıq baş verənlər kifayətdir. Baş verənlər isə özünün dediyi kimi, onun üçün tarixdir.

Vladimir Putinlə İlham Əliyev arasında danışçılar getdiyi bir vaxtda Ermənistənən baş naziri dincəlmək üçün oteli tərk edib və sonra, demək olar ki, hamının diqqətin-dən yayınmadan geri qayıdır. Jurnalistlər isə Rusiya ilə Azərbaycan arasında yoru-cu danışçıların bitməsini gözlədiyi bir vaxtda, əslində, üçtərefli danışçılar artıq başlayıb.

Onlar xüsusi bir şeyle neticələnə bilmədilər. Bir neçə "ikitərefli danışçılardan" sonra məlum oldu ki, neinki səhər müqaviləsi, məsələn, sərhədlərin delimitasiyası prinsipləri ilə bağlı Ermənistən və Azərbaycan hələ də razılığa gələ bilmirlər. Amma nə yaxşı ki, heç olmasa görüşün yekunlarına görə üçtərefli bəyanat imzaladılar. Üctərefli danışçılardan sonra Ermənistən və Azərbaycan liderlərindən daha uzaqda oturan Rusiya prezidenti etiraf edib: "Hələ hər şey razılaşdırılmış. Rusiya münaqişənin həll üçün hər şeyi edəcək".

Bəyanatdan aydın görünür ki, ilk növbədə Ermənistənla Azərbaycan arasında barışq nəinki Praqada, hətta Soçi'də də davam edə bilər. Danışçılardan sonra Rusiya Prezidentinin təşəbbüs ilə verilən şam yeməyi də maraqla qarşılanıb.

"Kommersant"ın yazısı (Tərcümə)

V.VƏLİYEV

Azərbaycan xalqı o xalqlardandır ki, zaman-zaman işgalçılara torpaqlarına hücumu ile üz-üz dayanıb, mücadile aparıb. Ali Baş Komandan, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında Azərbaycan Ordusu Ermənistən aradıl təxribatlarının və yeni işgal planlarının qarşısını almaq, işgal altında olan torpaqlarımızı azad etmək məqsədilə 2020-ci ilin sentyabrın 27-dən etibarən, Zəfər yürüşüne başlaması və qırq dörd gün davam edən hərbi əməliyyatlar nəticəsində Azərbaycan Ordusu Ermənistən 30 ilə yaxın işgaldə saxladığı torpaqlarında üç rəngli bayrağımızı dalgalandırdı. İki il bundan əvvəl tarixin bu günündə qızığın döyüşlər davam edirdi. 2020-ci ilin 27 sentyabr tarixində başlanan Vətən müharibənin 37-ci günü idi. Müzəffər Azərbaycan ordusu və onun Sərkərdəsi Cənab İlham Əliyev tariximizə yeni günler yazmaqdə davam edirdi. Artıq bir neçə kənd və qəsəbə, onlarla kəndlərimiz işgaldən azad olunmuşdur. Ordumuz tarix yazdı, qəhrəmanlıq dastanını. 2020-ci ilin 2 noyabr tarixində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev özünün "Twitter" hesabında bildirirdi: "Müzəffər Azərbaycan Ordusu Cəbrayı rayonunun Çaprand, Hacı İsaqlı, Qoşaqlı, Zəngilan rayonunun Dəre Gilətağ, Böyük Gilətağ, Qubadlı rayonunun İslıqlı, Muxradxanlı, Milanlı kəndlərini işgaldən azad etmişdir. Eşq olsun Azərbaycan Ordusuna! Qarabağ Azərbaycandır!"

"BİZİM ÇOX YÜKSƏK DÖYÜŞ RUHUMUZ VAR"

Demək olar ki, hər gün insanlarımıza qəlebə sevinci yaşadırdı. "Bizim vəzifəmiz Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü bərpa etmək idir və biz bu vəzifəyə yaxınlaşırıq. Biz ərazi bütövlüyünün bərpasını demək olar ki, 30 il idi gözləyirdik". Bu fikirləri Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev İtaliyanın "La Repubblica" qəzetinə müsahibə verərən bildirmişdi. Ölkəmizin son illərdə dinamik inkişafı, silahlı qüvvələrin büdcəsinin artması və nəticə etibarələ ordumuzun güclənməsi nəticəsində Azərbaycan Vətən müharibəsində döyük meydanda öz sözünü demiş oldu. Dövlət başçısının vurğulduğu kimi, bu gün Azərbaycan Ordusu dünyada 50-ən güclü ordu sırasındadır. "Biz bunu yorulmaz fəaliyyət nəticəsində eldə etmişik", - deyən dövlət başçısı Prezident kimi fealiyyətində ordu quruculuğunu birinci yerde olduğunu diqqətə çekmişdi.

44 GÜNLÜK VƏTƏN MÜHARİBƏSİ: Zəfər tariximizin astanasında

Şurasının 4 qətnaməsinə məhəl qoymayan Ermənistən öz işgalçi siyasetini davam etdirərə də, Azərbaycanın güclü ordusu və Ali Baş Komandan, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin siyasi iradəsi ilə torpaqlarımız işgaldən azad edildi. Ölkəmizin son illərdə dinamik inkişafı, silahlı qüvvələrin büdcəsinin artması və nəticə etibarələ ordumuzun güclənməsi nəticəsində Azərbaycan Vətən müharibəsində döyük meydanda öz sözünü demiş oldu. Dövlət başçısının vurğulduğu kimi, bu gün Azərbaycan Ordusu dünyada 50-ən güclü ordu sırasındadır. "Biz bunu yorulmaz fəaliyyət nəticəsində eldə etmişik", - deyən dövlət başçısı Prezident kimi fealiyyətində ordu quruculuğunu birinci yerde olduğunu diqqətə çekmişdi.

"BİZ NƏINKİ ÖZ TORPAQLARIMIZI DÜŞMƏNDƏN AZAD EDİRİK, BİZ REGION ÜÇÜN BÖYÜK TƏHLÜKƏ MƏNBƏYİ OLAN ERMƏNI FAŞİZMINİN BELİNİ QIRIRIQ"

"Bu müharibə dövründə düşmən təxribatlara əl ataraq, günahsız məlki insanları hədəfə almaqla müharibə cinayətləri töredildilər. Həmvətənlərimizin bir çoxu şəhid oldu, sağlamlığını itirdi. Torpaqlarımız qəhrəman şəhidlərimizin, eşqə və zabitlərimizin, qazilərimizin qanı və canı bahasına işgaldən azad edildi. Bir aydan çoxdur ki, müharibə gedir. Biz işgalçılara dərs veririk, onları torpaqlarımızdan qovuruq. Artıq bir çox yaşıyış məntəqəsi işgaldən azad edilib. Hər həftə onlara yeniyən yaşıyış məntəqəsi - şəhərlər, kəndlər, qəsəbələr işgalçılardan azad edilir və Müzəffər Azərbaycan Ordusu öz uğurlu əməliyyatlarını davam etdirir". Prezident İlham Əliyev bu bərədə iki il əvvəl tarixin bu günü Türkəlli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının Baş katibi, Türkiyənin Odalar və Borsalar Birliliyinin prezidenti, Özbəkistanın Ticaret və Sənaye Palatasının sədri və Qırğızıstanın Ticaret və Sənaye Palatasının prezidenti ilə görüşü zamanı danışır. İşgəl edilmiş ərazilərdə veziyətin acıcaqlı olduğunu diqqətə çatdırın dövlətimizin başçısı deyib: "Bizim bütün tarixi, dini abidələrimiz dağıdılıb, təhqir edilib. Ermənilər Zəngilan rayonunda, işgəl edilmiş ərazilərdəki məscidlərə donuz saxlayırdılar, bu videogörüntülər internetdə var və bu, bütün müsəlman aləminin hiddətləndirir. Bu, bir daha onu göstərir ki, Ermənistən dövləti bütün müsəlman aləminə nifretlə yanaşır, eks-teqdirde belə alçaq hərəkətlər baş verməzdi. Əlbəttə ki, bütün müsəlman dünyası bir daha görür ki, biz hənsi vəhşi düşmənən üz-üzeyik".

Prezident qeyd edib ki, döyük meydanda bizim qabağımızda dayana bilməyən Ermənistən şəhərlərimizi, kəndlərimizi hər gün atəş tutur. "Bu gün səhər mənə verilən məlumatata gərə səhər saat 6-dan, - indi saat 9-a beş deqiqə qalır, - bizim səhər ve kəndlərimizə 200-dən çox mərmi atılıbdır. Bu bir ay ərzində namərdən atəş nəticəsində 91 məlki şəxs həlak olub, onlardan 10-u uşaqdır, 404 məlki şəxs yaralanıbdır və 2 minden çox ev dağılıbdır. Ermənistən maksimum çox insanı öldürmek üçün qadağan olunmuş silahlardan istifadə edir", - deyə Prezident İlham Əliyev bildirib: "Biz nəinki öz torpaqlarımızı düşməndən azad edirik, biz region üçün böyük təhlükə mənbəyi olan erməni faşizminin belini qırıraq və bunu davam etdirəcəyik. Heç kim bizim qabağımızda dura bilməz, heç kim bizi bu yoldan çəkindirə bilməz". Bu müharibədə Azərbaycan məlki insanlarla müharibə aparmadı və Ermənistənən ferqli olaraq etnik təmizləmə həyata keçirmək niyyətində deyildi. Erməni propagandası da bu məqamı gözləyirdi ki,

Azərbaycanı etnik təmizləmə tövətməkdə günahlandırsın. Amma Ermənistən tərəfindən məlki əhaliyə dəfələrlə atəş açıldı. Mənfur düşmən tərəfindən 93 məlki şəxs atəşlə öldürüldü, 400-dən çox məlki şəxs yaralandı. Azərbaycan ordusu, eşqər isə intiqamını döyük meydanda aldı.

"BİZ ÖZ TORPAĞIMIZDA DÜŞMƏNİ ƏZİRİK, VURURUQ VƏ TORPAQLARIMIZDAN ÇIXARIRIQ"

"Mən dəfələrlə demisəm, eger Ermənistən bu gün atəsi dayandırsa və danışçılar masası arxasında konkstruktiv mövqə nümayiş etdirse, qalan torpaqlarımızdan qoşunların çıxarılması ilə bağlı üzərinə konkret öhdəlik götürsə, biz dayanmağa hazırlıq. Biz hesab edirik ki, münaqişənin hərbi həlli siyasi müstəviyə keçməlidir və biz buna hazırlıq. Ümid edirəm ki, Ermənistən acı məglubiyyəti onları vadar edəcək ki, onlar çox ciddi düşünerək bu qərara gelsinlər" - deyə Prezident bildirmişdir: "Ancaq biz bunun eksini görürük. Ermənistən baş naziri Rusiya Prezidentinə məktub göndərir və hərbi yardım isteyir. Bu, tamamilə qəbul edilməzdir. Buna heç bir əsas yoxdur. Biz öz torpağımızda düşməni əzirik, vururuk və torpaqlarımızdan çıxarıraq. Biz Ermənistəna her hansı bir təcavüz etməmişik. Bu birincisi. İkinci, Rusiya Minsk qrupunun həmsədə ölkəsidir, bütün həmsədrələr kimi neytral mövqədə olmalıdır və həmsədrələrin eslində ATƏT tərəfindən onlara verilmiş mandati bunu tələb edir. Paşinyanın bu məktubu göndərməsi onun eslində etirafıdır. Etiraf edib ki, Ermənistən məglub olub. Hesab edirəm ki, bu etiraf Ermənistən cəmiyyətində də ciddi təhlil olunmalıdır və Ermənistən rəhbərliyinə ciddi təzyiq edilməlidir ki, bu müharibə dayandırılsın, işgalçılardan torpaqlarımızdan çıxınsın və bölgədə sülh təmin edilsin".

"BİZ DÖYÜŞ MEYDANINDA DÜŞMƏNƏ YERİNİ GÖSTƏRİRİK!"

Ermənistən silahlı qüvvəleri qısa müddət ərzində darmadağın edildi. Bundan sonra Ermənistən silahlı qüvvələrinə, dövlət olaraq Ermənistəna özünü bərpa etmək üçün illər lazımlı olacaq. Ermənistən və onun havadarları tərəfindən hərbi əməliyyatları dayandırmaq üçün Azərbaycana diplomatik və siyasi təzyiqlər göstərildi və Prezident İlham Əliyev qəti siyasi iradəsinə nümayiş etdi, bütün təzyiqlərlərə baxmayıaraq, mərdanə şəkildə sine gərərek onları dəf etdi, öz prinsipial mövqeyindən dönmədi. Prezident İlham Əliyevin dünyasının aparıcı mediasına verdiyi 30-a yaxın məsahibəsində ölkəməzə qarşılıq onun hücumları darmadağın etdi. Bu tarixi Qələbe Azərbaycan tarixinə məglub edilməzlik kimi həkk olundu. Prezident İlham Əliyevin həyata keçirdiyi güclü dövlət, güclü ordu strategiyası torpaqlarımızın işgaldən azad olmasının ən başlıca səbəbidir. Bu gün xalqımızın ona qələbe sevincini bize yaşıdan Ali Baş Komandanın və Azərbaycan ordusuna ehtirami sonsuzdur. Bir neçə gündən sonra Zəfər günümüzü qeyd edəcəyik. Artıq bu gün tarixiləşdi. 44 gün ərzində Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə Ordumuz bütün dünyaya öz qüdrətini, gücünü nümayiş etdirdi. Noyabrın 8-də 28 illik həsrətdən sonra Azərbaycan xalqı üçün böyük əhəmiyyət kəsb edən və remzi məna daşıyan Şuşa şəhəri işgaldən azad edildi. Bu gün biz bir daha bütün dünyaya sübut edirik ki, biz böyük xalqıq, biz megrur xalqıq! deyə Prezident İlham Əliyev onu da bildirib ki, "Biz yenilməz xalqıq! Biz döyük meydanda düşmənə yerini göstəririk!".

44 gün davam edən hərbi əməliyyatlar nəticəsində müzəffər Azərbaycan Ordusu Cəbrayı, Füzuli, Zəngilan, Qubadlı şəhərlərini, Zəngilan rayonunun Mincivan, Ağbənd, Bartaz qəsəbələrini, Xocavənd rayonunun Hadrut qəsəbəsini və bir çox kəndlərini, Tərtər rayonunun Suqovuşan kəndi, Xocalı və Ləçən rayonlarının bir neçə kəndləri daxil olmaqla, ümumilikdə 300-dən çox yaşayış məntəqəsini, həmçinin Ağdərə, Murovdag və Zəngilan istiqamətlərində mühüm strateji yüksəklikləri işgaldən azad etdi. Bu uğurlu yolda neçə-neçə oğullarımız canlarından keçdi, şəhidlik zirvəsinə yüksəldilər. Onların qarşısında baş əyrik və Azərbaycan xalqı hər zaman onların xatirəsini yad edəcək. Belə oğulların keçdiyi yollar mərdlik, ərənlik məktəbi olaraq öyrəniləcəkdir.

Dövlət başçısının Sərəncamı ilə Azərbaycan Respublikasında Anım Güñü təsis edildi. Azərbaycan hər zaman mübariz oğul və qızlarının şücaətini yüksək qiymətləndirir, bütün şəhidlərimizin ruhuna ehtiram göstərir, xatirəsini uca tutur.

Zümrüd BAYRAMOVA

NATO ilə Rusiya arasında mübarizə meydANI - CƏNUBI QAFQAZ

Cənubi Qafqaz geosiyasi və strateji əhəmiyyətinə görə həmişə dünya dövlətlərinin xarici siyasetində ön planda durur. Bu region bir vaxtlar beynəlxalq gündəmdən kənar hesab edilse de, Sovet İttifaqının dağılmasından, eləcə də sonradan yeni müstəqil dövlətlərin yaranmasından sonra həm qonşuları, həm də nüfuzlu qeyri-regional aktorlar üçün daha çox əhəmiyyət kəsb edib. Bu gün Cənubi Qafqaz Xəzər nefinin və qazının nəqli marşrutunda strateji mövqə tutan rəngarəng geosiyasi region sayılır.

Əlbəttə ki, sözügedən region Sovet İttifaqının dağılması neticesində yaranmış münaqişələr, əhəmiyyətini sosial-siyasi və iqtisadi problemlərlə üz-üzə qalmalı olub. Cənubi

Qafqazda uzanan münaqişələr uzun müddət bu region üçün gərginlik mənbəyinə çevrilib. Doğrudur, NATO qeyri-müttəfiq ölkələrdəki münaqişələrin hellində birbaşa iştirak etməyib, amma etiraf etmək lazımdır ki, NATO ilə Rusiya arasındaki münasibətlər bu reagondakı, Cənubi Qafqazdakı böhrana əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərib və hələ də öz təsirini itirməyib.

Bir-birinə zidd maraqlar məkanı olan Cənubi Qafqaz

Bolqarıstan və Rumınıya 2004-cü ilde NATO-ya, 2007-ci ilde isə Avropa Birliyinə üzv olduqdan sonra Cənubi Qafqaz dərhal NATO və Avropa təhlükəsizliyinin bütün strukturu üçün yeni sərhəd hesab edilməye başladı. Ümumiyyətə, NATO və onun üzvləri üçün Avrasiyanın təhlükəsizliyi baxımından Cənubi Qafqazın rolu son dərəcə vacib hesab olunub. Cənubi Qafqaza iqtisadi maraqların mərkəzi və mühüm nəqliyyat dəhlizi kimi baxıldığını etiraf edən avropalı politoloqlar da az deyil. Eyni zamanda, bu regiona maraqlı, ilk növbədə regionun Xəzər hövzəsi olmaqla təbii sərvətləri, eləcə də Rusiya, Türkiyə və İran olmaqla üç böyük, iddialı Avrasiya dövlətinin yaxınlığında olması ilə də əlaqədardır.

Sözügedən regionun nəqliyyat və enerji dəhlizi kimi mühüm əhəmiyyətə malik olması da bu regiona olan maraqlıq daim artmasında mühüm rol oynayır. Bu gün Avropa Rusiya neftinə və təbii qazına olan asılılıqdan yaxa qurtarmaq arzusundadır və bu hal özü də Cə-

nubi Qafqaz regionuna olan diqqəti artırır, çünkü Xəzər hövzəsindəki təbii resurlara, enerji resurslarına maraqlı indi dərəcədə artır. Avropa İttifaqı Rusyanın ehtiyatlarından imtiyaz etdiyi zaman Xəzər hövzəsi məhz bu siyasetin mərkəzi hesab olunur.

Öz geosiyasi orientasiyası baxımından üç Cənubi Qafqaz respublikası bir-birindən fərqlənir. Beləki, Azərbaycan dünya güclərinə münasibətdə müstəqil siyaset apardı, Ermənistən KTMT-nin üzvüdür, Gürcüstan isə açıq-əşkar şəkildə NATO-ya meylli mövqə nümayiş etdirir. Bu fərqliliyi də əlbəttə ki, bir-birinə eks təreflərin bir regionda iştirakına, ən azından həmin regiona nüfuz etməsinə şərait yaradır. Daha dəqiq desək, bununla da Rusyanın regionda iddialılığı bir az da artr, NATO-nun mövcud olmamasına şərait yaranır. Bununla da regiondakı vəziyyətlə bağlı cəsarətə demək olar ki, Cənubi Qafqaz Rusiya ilə NATO arasında oyun meydani, mübarizə meydani olaraq diqqəti cəlb edir.

NATO mehdud rola və imkanlara malik olmasına rağmen, keçmiş və hələ də davam edən münaqişələr fonunda Rusiya regionda daha çox iştirak edir və uzun müddətdir ki, regionda əhəmiyyətli təsira malik olduğu göz önündədir. Ümumiyyətə, Sovet İttifaqının dağılmasından sonra Rusyanın postsovet ölkələrində hökmranlıq etmək niyyətində olduğu dərhal özünü biruze vermişdi və bu stratejiyi xarici siyasetinin prioriteti elan etdiyi də sirr deyildi. Ermənistanda və Gürcüstanın separatçı bölgələrində hərbi mövcudluğu da daxil olmaqla, Rusyanın regionda geniş mövcudluğu fakt olaraq qəbul edilir. İndi artıq Qərb və Rusiya arasındaki gərginlik rusların

Mübarizə meydANI olması Cənubi Qafqaz üçün təhlükə yaradır?

Maraqlıdır, NATO ilə Rusiya arasında olan mübarizə fonunda bu regionda hansı təhlükələr varmı? Əgər varsa, nədən ibarətdir. Təbii ki, təhlükələrin mahiyyətini anlamak üçün maraqların toqquşduğu sahələri müəyyən etmək gərəkdir. Bunlar ilk növbədə Xəzərin neft-qaz yataqlarıdır. Bu sahəde NATO-nun maraqları Rusyanın maraqları ilə ciddi şəkildə toqquşur. Elə Rusyanın onilliklər boyunca "dondurulmuş münaqişələr" dən istifadə etmək niyyəti də səbəbsiz deyildi. Az qala əsrin üçdə birinə yaxın müddət ərzində

Azərbaycan ərazisinin 20 faizini işğal edən Ermənistən Rusyanın həm iqtisadi, həm də hərbi cəhətdən dəstekləməsi bu baxımdan təsadüfi sayıla bilməz.

Bəllidir ki, Rusyanın Ermənistandakı hərbi mövcudluğunu balanslaşdırmaq üçün Qərbin effektiv siyasi və ya hərbi vasitələri yoxdur. Eyni zamanda, Ermənistanda Rusyanın hərbi mövcudluğu Qərbin neft və qaz infrastrukturunu və boru kəmərləri üçün ciddi və birbaşa təhlükə hesab olunur. Qərb heç bir şəkildə Rusyanın üç Cənubi Qafqaz respublikasında öz yerini bərkitməsi ilə razılaşa bilmir. Mövcud vəziyyət Rusyanın maraqlarına sərf etse də Qərb üçün bu sərfli deyil. Çünkü Rusyanın iqtisadi və hərbi təsir dairesini qoruyub saxlaması istenilən Cənubi Qafqaz dövlətinin NATO-ya tərəf yön almasının qarşısını alır.

Yeni global risklər yarandıqca, təhlükəsizlik məsələsi ənənəvi institutların tez uyğunlaşmasını, məsuliyyətlərinin, vezifələrinin və bəzən də onları sərəncamında olan vasitələri genişləndirməyi tələb edir. Bu gün əsas məsələlərdən biri məhz enerji təhlükəsizliyidir. NATO enerji təhlükəsizliyinin sürətlə Avropanın təhlükəsizliyi üçün mühüm məsələyə çevrildiyini və müttəfiqlər üçün ən müüm çağışılardan biri olduğunu başa düşdükə, Cənubi Qafqazın əhəmiyyəti onun üçün daha da artır.

Lakin enerji təhlükəsizliyi məsələsində NATO-nun Cənubi Qafqaz regionunda əsas roluunun karşısındada duran maneələr də var. Məsələn, Rusyanın NATO ilə ortaq fəaliyyətlərdə iştirak etmək istəməməsi əsas maneələrdir. Eyni zamanda, enerji təhlükəsizliyi məsələsində daha çox iştirakla bağlı NATO daxilində də fikir ayırlıqları var və bu məqamda maneə hesab olunur.

Maneələrə baxmayaraq, enerji mənbələrinin şaxələndirilməsinə və enerji tranziti məsələlərində əməkdaşlığı getdikcə artan ehtiyac Qərbin Rusiya və Rusiyadan yan keçən etibarlı tranzit marşrutu kimi Cənubi Qafqaz regionuna daha çox əhəmiyyət verməyə vədar etmiş ola bilər. Həmçinin, Xəzər regionunun gelecek inkişafı Mərkəzi Asiyənin resurslarına əsas çıxışın təmin edilməsi ilə əlaqədar dünyada strateji tarzlaşdırma mühüm təsir göstərməlidir. Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsində Cənubi Qafqazın rolu ABŞ tərəfindən də müsbət qarşılıklar. Ağ Ev Azərbaycanın təşəbbüsü ilə "Şahdeniz II" yatağından hasil edilən qazın Avropa istehlakçılarına çatdırılması, "Cənub Qaz Dehlizi" layihəsinə qətiyyətələr dəstəkləyir. Ona görə ki, enerji mənbələrinin şaxələndirilməsinə yönəlmüş mövcud aletlər və yeni təşəbbüsler Avropanın enerji təhlükəsizliyini və bütövlükde Alyansın təhlükəsizliyini artırır. Burada NATO-nun da rolu Avropa İttifaqının enerji təhlükəsizliyi siyasetinə dəyər qatmaq və enerji təhlükəsizliyinə yol açmaq hesab olunur. Bu baxımdan NATO Cənubi Qafqazda siyasi və iqtisadi sahədə baş verən prosesləri yaxından izləməkdə maraqlı görünür. Bu isə öz növbəsində maraqların toqquşması deməkdir. Deməli, Cənubi Qafqaz NATO ilə Rusiya arasında mübarizə meydani olaraq qalır.

Inam Hacıyev

Yeni Azərbaycan Partiyası - 30

Salyan

Noyabrin 1-də Salyan Şəhər İcra Hakimiyyətinin akt zamanında Yeni Azərbaycan Partiyasının (YAP) təsis edilməsinin 30 illiyinə həsr olunmuş tədbir keçirilib.

Əvvəlcə ümummilli lider Heydər Əliyevin abidəsi ziyarət olunub, Ulu Öndərin əziz xatirəsinə dərin hörmət və ehtiram ifadə edilib. Sonra tədbir iştirakçıları Salyan Şəhidlər xiyabanını ziyaret etdi.

banını ziyaret edib, şəhidlərin xatirəsinə ucauldılmış abidənin önüne gül dəstələri düzüblər.

Tədbirdə Dövlət Himni səsləndirilib, ulu öndər Heydər Əliyevin və torpaqlarımızın azadlığı uğrunda canlarını qurban vermiş şəhidlərimizin əziz xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilib. Sonra Yeni Azərbaycan Partiyasının fəaliyyətinə həsr olunmuş videoçarx nümayiş olunub.

Tədbirdə çıxış edən YAP Salyan rayon təşkilatının sədri Elmar Əhmədov bildirib ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının yaranması tarixi zərurət, o dövrə cərəyan edən hadisələrin yekunu idi. Ulu öndər Heydər Əliyevin qurucusu olduğu partiyanın 30 il ərzində zəngin və şərəfli inkişaf yolu keçdiyini deyən Elmar Əhmədovun sözlerine görə, Azərbaycan xalqı bu gün ulu öndər Heydər Əliyevin qurucusu olduğu müstəqil Azərbaycan dövlətini inkişaf etdirmək, yeni-yeni uğurlar qazanmaq istiqamətində partiyamızın Sədri, Prezident İlham Əliyevin həyata keçirdiyi siyasetə hərtərəfli dəstək verməkdədir. "Regionun güc mərkəzinə çevrilən Azərbaycan dövlətinin nailiyyətlərinin arxasında vətəndaş həmrəyliyi və uğurlu dövlət siyaseti dayanır. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, partiyamızın Sədri İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə rəşadəti orduımız Vətən mühərribəsində eldə etdiyi tarixi zəferlə Azərbaycan xalqının, eyni zamanda, Yeni Azərbaycan Partiyasının ən ali məqsədini reallaşdırmış oldu", - deyən E.Əhmədov YAP Salyan rayon təşkilatının fəaliyyəti haqqında da ətraflı məlumat verib. Qeyd edib ki, hazırda ərazi təşkilatlarının sayı 63-ə, üzvlərinin sayı 7600 nəfərə çatıb.

Salyan Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Sevindik Hətəmov Yeni Azərbaycan Partiyasının ölkəmizdə aparıcı siyasi qüvvə olduğunu bildirib. Yeni Azərbaycan Partiyası yarandığı gündən siyasi səhnədə dövlətçilik mövqeyində çıxış edərək xalqın mənəfəyini hər şeyden üstün tutduğunu bəyan edib və qısa zaman kəsiyində ümumxalq rəğbətini qazanıb. Onun sözlərinə görə, əsası ulu öndər Heydər Əli-

YAP Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə böyük uğurlara imza atmaqdadır!

Yeni Azərbaycan Partiyasının (YAP) təsis edilməsinin 30 illiyinə həsr olunmuş silsilə tədbirlər keçirilib

yev tərefindən qoyulmuş Yeni Azərbaycan Partiyası bu gün Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə yeni-ye-ni nailiyyətləre imza atmaqdadır.

Milli Məclisinin deputati Malik Həsənov bildirib ki, partiyamızın fealiyyətinin əsasında Heydər Əliyev ideyaları dəyərindən yaradılmışdır. YAP-in Azərbaycan xalqının çətin sınaqlarla üz-üzə qaldığı bir dövrə yarandığını xatırladan Malik Həsənov qeyd edib ki, həmin dövrə Ulu Öndərin hakimiyyətə qayıdışı ilə ölkədə vətəndaş mühərribəsi və müstəqilliyin itirilməsi təhlükələrinin qarşısı alındı.

Yeni Azərbaycan Partiyasının idarə Heyətinin üzvü Əfəsun Sucayev Yeni Azərbaycan Partiyasının uğurlu gələcəyinin onun yaradılmasının ilk illərində göründüyü bildirib. Onun sözlərinə görə, müasir Azərbaycanın davamlı və nə-həng uğurlara imza atması Heydər Əliyev siyaseti nəticəsində mümkün olub.

Tədbirdə YAP Salyan rayon təşkilatının üzvü, əməkdar müəllim Səliməga Səlimli, rayon təşkilatının fəal gəncləri Güler Quliyeva və Nübar Əliyeva çıxış ediblər. Sonda Salyan rayonunun ictimai-siyasi həyatında fərqlənən bir qrup partiya veteranına fəxri fermanlar, eləcə də partiya sıralarına yeni qəbul olunmuş şəxslərə üzvlük vəsiqələr təqdim edilib.

Qax

Noyabrin 1-də Qax şəhər Heydər Əliyev Mərkəzində Yeni Azərbaycan Partiyasının (YAP) təsis edilməsinin 30-cu il-

dönümü münasibətile tədbir keçirilib.

Əvvəlcə tədbir iştirakçıları ümummilli lider Heydər Əliyevin abidəsini ziyarət edib, Ulu Öndərin əziz xatirəsinə dərin hörmət və ehtiramla anıtlar. Sonra rayon Şəhidlər xiyabani ziyarət olunub, şəhidlərin məzarları önəm gül dəstələri düzülbər. Tədbir Dövlət Himniñin səsləndirməsi ilə başlayıb. Ulu Öndər Heydər Əliyevin və torpaqlarımızın azadlığı uğrunda canlarını qurban vermiş şəhidlərimizin əziz xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilib. Sonra Yeni Azərbaycan Partiyasının fəaliyyətinə həsr olunmuş videoçarx nümayiş olunub.

Tədbirdə çıxış edən YAP Qax rayon təşkilatının sədri

Natiq Allahverdiyev bildirib ki, Yeni Azərbaycan Partiyası yarandığı gündən ötən 30 il ərzində zəngin siyasi yol keçərək, müstəqil Azərbaycan dövlətinin möhkəmlənməsində və inkişafında böyük tarixi rol oynayıb: "Azərbaycanın son illərdə eldə etdiyi böyük nailiyyətlər Ulu Öndərin yaratdığı və bu gün Prezident İlham Əliyevin Sədri olduğu Yeni Azərbaycan Partiyasının fealiyyəti ilə bilavasita bağlıdır."

Qax Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Musa Şəkiyev YAP-in yarandığı mürəkkəb tarixi-siyasi şəraitdən, keçdiyi çətin və şərflə mübarizə yolundan, ulu öndər Heydər Əliyevin xalqın və dövlətin qarşısında göstərdiyi böyük xidmətlərə danışıb.

YAP idarə Heyətinin üzvü, Azərbaycan Respublikası Aile, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi sədriinin müavini Aynur Sofiyeva çıxışında Yeni Azərbaycan Partiyasının keçdiyi zəngin inkişaf yoluna nəzər salmaq üçün bu dövrün merhələlərə bölməsinin vacibliyini vurğulayıb. Aynur Sofiyeva bildirib ki, partiya daim təkmilləşməyə və yeniliklərə açıq bir siyasi təşkilatdır. Vətən mühərribəsində qazanılan qələbədə də partiyanın yürütdüyü ideologianın rolu danılmazdır.

YAP Təftiş Komisiyasının üzvü, Milli Məclisin deputati Vüqar İskəndərov qeyd edib ki, ümummilli lider Heydər Əliyevin siyasi kursunun layiqli davamçısı Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Yeni Azərbaycan Partiyası bu gün yeni-ye-ni nailiyyətləre imza atıb: "YAP sadəcə ötən 30 ilde ölkəmizin uğurlu inkişafının aparıcı qüvvəsi deyil, həm də gələcək zəferlərin zəminidir."

Tədbirdə 1 sayılı tam orta məktəbin direktoru Mədinə Heydərova, şəhid atası Çingiz Qarayev, Vətən mühərribəsi iştirakçısı və Ləkit kənd ərazi partiya təşkilatının sədri Qəmət Hacıyev çıxış ediblər. Sonda rayonun ictimai-siyasi həyatında fəal iştirakına görə bir qrup partiya feali fərmanla təltif edilib. YAP sıralarına yeni qoşulmuş gənclərə üzvlük vəsiqələri, bir qrup mühərribə iştirakçısına isə "Vətən mühərribə iştirakçısı" medalları təqdim edilib.

Şəmkir

Noyabrin 1-də Şəmkir Heydər Əliyev Mərkəzində Yeni Azərbaycan Partiyasının təsis edilməsinin 30 illiyinə həsr olunmuş tədbir keçirilib. Əvvəlcə tədbir iştirakçıları ümummilli lider Heydər Əliyevin abidəsini ziyarət edib, önləm gül dəstələri qoyub, Ulu Öndərin əziz xatirəsinə dərin hörmət və ehtiram ifadə ediblər. Sonra Şəmkir Şəhidlər xiyabani ziyaret olunub, şəhidlərin xatirəsinə ucauldılmış abidənin önləm tər güllər düzülbər.

Tədbirdə Dövlət Himni səsləndirilib, ulu öndər Heydər Əliyevin və torpaqlarımızın azadlığı uğrunda canlarını qurban vermiş şəhidlərimizin əziz xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilib. Sonra Yeni Azərbaycan Partiyasının yaranması və inkişaf tarixindən bəhs edən videoçarx nümayiş olunub.

Tədbirdə "Yeni Azərbaycan Partiyası zəfərlərlə dolu 30 il" mövzusunda məruzə ilə çıxış edən YAP Şəmkir rayon təşkilatının sədri Fəxrəddin Vəliyev partiyanın yaranma tarixindən, keçdiyi şərflə yoldan, gələcək hədəflərdən danışıb. Vurğulayıb ki, YAP tarixdə çox nadir siyasi təşkilatlardan biri hesab oluna bilər ki, yarandıqdan 6 ay sonra iqtidár partiyasına çevrilib. Bu hadisənin özü xalqın ümummilli lider Heydər Əliyevə inam və etimadını ifadə edən mühüm faktdır. 30 illik zəngin və şərəfli inkişaf yolu keçən YAP ötən müddət ərzində ümumxalq partiyasına çevrilərək möhtəşəm nailiyyətlər eldə edib.

YAP Şəmkir Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Rəşad Tağıyev çıxışında 30 il önce Azərbaycanda mövcud ağır durumun yeni bir siyasi təşkilatın yaranması zərurətini ortaya qoyduğunu qeyd edib. Bildirib ki, bu məqsədlə Azərbaycanın bir qrup qabaqcıl ziyalısının xalqın iradəsini ifadə edən məraciətənə cavab olaraq ulu öndər Heydər Əliyev YAP-in yaradılmasına razılıq verdi: "YAP müstəqilliyə qovuşan ölkəmizin həyatında en təlatümlü, həyacanlı zamanda yaradıldı.

Ardı Səh. 11

Yeni Azərbaycan Partiyası - 30

Əvvəli Səh.10

Təsis edilməsinin 30-cu ildönümünü isə partiyamız ölkə tarixinin ən şanlı günlərində qeyd edir".

YAP idarə Heyətinin üzvü, Bakı Ali Neft Məktəbinin rektoru Elmar Qasimov bildirib ki, ümummilli lider Heydər Əliyevin rəhbərliyi və ideyaları əsasında qurulan Yeni Azərbaycan Partiyasının 30 illik inkişaf tarixi göstərdi ki, partiyani yaradınlar, bu partyanın temel daşını qoynalar yeni müs-

təqil dövlətimizin siyasi-iqtisadi, sosial-mədəni inkişafının istiqamətini müyyən etməklə öz seçimlərində yanılmayıllar: "Bu gün Yeni Azərbaycan Partiyası Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə böyük uğurlar qazanır. Partiya ölkənin bugünkü sürətli inkişafında, respublikanın beynəlxalq nüfuzunun artmasında bütün sahələrdə əldə olunan tərəqqidə xüsusi rola malikdir".

YAP idarə Heyətinin üzvü, Milli Məclisin deputatı Pervin Kərimzadə YAP-in yaranma və inkişaf tarixində bəhs edib. Bildirib ki, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə görülən işlərin, atılan uğurlu addımların nəticələri Azərbaycanın və partiyamızın heyatında özünü aydın şəkilde göstərir. Milli Məclisin deputatı Kamran Bayramov çıxışında qeyd edib ki, ulu öndər Heydər Əliyevin siyasetini uğurla davam etdirən Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkədə sosial-iqtisadi işlahatlar aparılır, geniş abadlıq-quruculuq işləri görülür. Qazanılan nailiyətlər Azərbaycanın qüdretinin daha da artmasına şərtləndirir.

Tədbirdə Şəmkir rayonu Dağ-Cəyir kənd ərazi partiya təşkilatının sədri Famil Həmidov və Şəmkir rayonu Mərkəzi Xəstəxanası ərazi partiya təşkilatının sədri Roza Orucova çıxış ediblər. Sonda rayonun ictimai-siyasi həyatında fərqlənən bir qrup partiya fealiyətçilər, elease də partiya sıralarına yeni qəbul olunmuş şəxslərə üzvlük vəsiqəsi təqdim edilib.

Cəbrayıł

Noyabrin 1-də Yeni Azərbaycan Partiyası (YAP) Cəbrayıł rayon təşkilatı tərəfindən partyanın yaradılmasının 30-cu ildönümü münasibətilə tədbir keçirilib. Tədbir iştirakçıları əvvəlcə Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri, müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusu, görkəmli siyasi və dövlət xadimi Heydər Əliyevin abidəsi öününe gül-çiçək dəstələri qoysaq dərin ehtiramlarını bildiriblər. Sonra 4 sayılı qəsəbə ərazisində salınmış "Şəhidlər" Abidə Kompleksində Azərbaycanın ərazi bütövlüyü uğrunda canından keçmiş şəhidlərimizin xatirəsi yad olunub, abidələri öönüne gül-çiçək dəstələri qoyulub.

Tədbir Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himminin səsləndirilmesi ilə başlayıb. Sonra ulu öndər Heydər Əliyevin və Azərbaycanın müstəqilliyi, suverenliyi, ərazi bütövlüyü uğrunda şəhid olmuş qəhrəmanlarımızın əziz xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilib.

Tədbirdə YAP Cəbrayıł rayon təşkilatının sədri Arif Fəzəliyev çıxış edərək bildirib ki, partiyamız ötən 30 il ərzində

YAP Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə böyük uğurlara imza atmaqdadır!

Yeni Azərbaycan Partiyasının (YAP) təsis edilməsinin 30 illiyinə həsr olunmuş silsilə tədbirlər keçirilib

Heydər Əliyev ideyaları əsasında və Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə zəngin və şərəflə inkişaf yolu keçib, çox mü hüüm, tarixi əhəmiyyətə malik olan nailiyətlər qazanıb: "Ötən illerde olduğu kimi, bu gün də öz programında müstəqil dövlətçilik, azərbaycanlıq, vətəndaş həmrəyliyi, sosial ədalet prinsiplərini rəhbər tutan Yeni Azərbaycan Partiyasının cəmiyyətdə rolu və nüfuzu durmadan artır".

YAP Veteranlar Şurasının üzvü Əli Həsənov çıxışında YAP-in 30 ilde görüdüyü işlərdən, qazandığı böyük uğurlar dan ve partiyamızın rəhbərinin uğurlu siyasetində dənisiib. Qeyd edib ki, 30 il müddətində hər zaman uğurlara imza atan YAP xalqın etimad etdiyi ünvana çevrilib.

YAP idarə Heyətinin üzvü Bayram Aslanov çıxışında 44 günlük Vətən müharibəsində xalqın birliyi və qazanılan Zəfərdən səhbət açıb.

Milli Məclisin deputati Ceyhun Məmmədov Yeni Azərbaycan Partiyasının ümummilli lider Heydər Əliyevin ideyalarına əsaslanaraq ölkəmizin ictimai-siyasi həyatında fəal iştirak etdiyini, dövlətçiliyimizin möhkəmənməsine və Azərbaycanın dinamik inkişafına öz töhfəsini verdiyini söyləib.

Cəbrayıł Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Kamal Həsənov çıxışında deyib ki, partiya daim tek millesmeyə və yeniliklərə açıq bir siyasi təşkilatdır: "Vətən müharibəsində qazanılan qələbədə də partyanın yürütdüyü ideologiyanın rolü dənilişməzdır".

Tədbirdə partiya veterani, Əməkdar müəllim Rəhim Rəhimov, Soltanlı kənd tam orta məktəbin direktoru Aygün Hüseynova və genc partiya feali Əli Məmmədli çıxış ediblər. Sonda rayonun ictimai-siyasi həyatında feal iştirakına görə bir qrup partiya feali fəxri fərmanla təltif edilib. YAP sıralarına yeni qoşulmuş gənclərə üzvlük vəsiqələri, 44 günlük Vətən müharibəsində iştirak etmiş bir qrup müharibə iştirakçısına medallar təqdim olunub.

Beyləqan

Noyabrin 1-də Yeni Azərbaycan Partiyası (YAP) Beyləqan rayon təşkilatı Partiyanın təsis edilməsinin 30-cu ildönümü münasibətilə tədbir keçirilib. Əvvəlcə ulu öndər Heydər Əliyevin rayonda ucaldılmış abidəsi və rayon Şəhidlər Xiyabani ziyarət olunub, gül dəstələri qoysalarq əziz xatirələri ehtiramla yad edilib.

Tədbirdə Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himmi səsləndirilib, ulu öndər Heydər Əliyevin və Azərbaycanın

müstəqilliyi, suverenliyi və ərazi bütövlüyü uğrunda şəhid olmuş qəhrəmanlarımızın əziz xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilib. Sonra Yeni Azərbaycan Partiyasının 30 illik fealiyyətdən bəhs edən videoçarx nümayiş etdirilib.

Tədbiri giriş sözü ilə açan YAP Beyləqan rayon təşkilatının sədri Müşfiq Səfərov Yeni Azərbaycan Partiyasının 30 il ərzində olduqca şərəflə və məsuliyyətli yol qət etdiyini, öz siyasi xətt və fəaliyyəti ilə xalqın partiyasına çevrildiyini diqqətə çatdırıb. Müşfiq Səfərov bildirib ki, 1992-ci il noyabrın 21-də respublikanın müxtəlif bölgələrindən 550 nümayəndənin iştirakı ilə Naxçıvanda keçirilən Yeni Azərbaycan Partiyasının təsis konfransının tarixi əhəmiyyətə malikdir: "Ümummilli lider Heydər Əliyevin zəngin irsi əsasında və Prezident, partiyamızın Sədri İlham Əliyevin rəhbərliyi altında dövlətimizin qüdreti, beynəlxalq nüfuzu daha da artacaq."

Milli Məclisin deputatı Şahin İsmayılov vurgulayıb ki, ümummilli lider Heydər Əliyevin ideyaları, uzaqqorənliyi və qətiyyəti nəticəsində yaradılan Yeni Azərbaycan Partiyası 30 illik zəngin və şərəflə inkişaf yolu keçib: "Azərbaycanın ən güclü və mütəşəkkil siyasi qüvvəsi olan Yeni Azərbaycan Partiyasının möhtəşəmliyinin bariz təzahürü onun milli maraqların ifadəçisi olmasına."

Beyləqan Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Asif Ağayev bildirib ki, bu gün sürətli inkişaf edən müstəqil dövlətimi uğurlu inkişafa aparan bu yolda hər bir Azərbaycan vətəndaşı Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri, Prezident İlham Əliyevin siyasi kursunu dəstekləyir və böyük ezmə dövlətin, xalqın, vətənin mənafəyi namına səy göstərir.

YAP idarə Heyətinin üzvü, professor Elnur Sadıqov qeyd edib ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının yaranması tarixi zərurət, o dövrə cərəyan edən hadisələrin yekunu və mövcud olan ictimai-siyasi şəraitin məntiqi nəticəsi idi: "O zaman müstəqilliyinin itirilməsi təhlükəsi ilə üzləşən Azərbaycanın ümidi müdrik dövlət xadimi, zəngin dövlətçilik təcrübəsinə malik olan, öz fəaliyyətində xalqın ali mənafeyini, dövlətin milli maraqlarını rəhbər tutan görkəmli siyasi xadim Heydər Əliyevə və Ulu Öndərin hakimiyyətə qayıdışı ilə ölkədə vətəndaş məhərabəsi təhlükəsinin qarşısı alındı."

Tədbirdə Beyləqan rayon Ağsaqqallar Şurasının sədri Etibar İmanov, Beyləqan rayonu, Araz qəsəbə ƏPT sədri Zaur Qədirov və Beyləqan rayonu, Birinci Şahsevən bir saylı ƏPT sədri Elnurə Kazımova çıxış ediblər. Sonda rayonun ictimai-siyasi həyatında feal iştirakına görə bir qrup partiya feali fəxri fərmanla təltif edilib. YAP sıralarına yeni qoşulmuş gənclərə üzvlük vəsiqələri, 44 günlük Vətən müharibəsində iştirak etmiş bir qrup müharibə iştirakçısına medallar təqdim olunub.

Kompüter virusu istifadəçinin xəbəri olmadan istifadəçinin cihazına quraşdırılan, avtomatik olaraq özünün surətini çıxara, onları müxtəlif rabitə kanalları vasitəsilə yaya və program təminatına, fayllara, məlumat daşıyıcılarının yükləmə sektorlarına və sistem sahələrinə yeridə bilən zərərlə programdır. İlk kompüter şəbəkələrinin yaradılması ilə onların üzərində viruslar yayılmışdır. Onlardan bəziləri dünyada milyonlarla kompüteri yoluxdurub və istifadəçilərə böyük ziyan vurub. Rəqəmsal əsrin başlangıcında viruslar, əsasən, xüliqanlıq motivleri ilə və ya boş yerə həvəskarlar tərefindən yaradılırdı. Bununla belə, son iki onillikdə viruslar ən çox kimmersiya casusluğu və maliyyə mənfeəti, spam və şəbəkə hücumlarını yaymaq üçün kompüterlərə nəzarəti əle keçirmək və fərdi kompüter istifadəçilərinin şəxsi məlumatlarını oğurlamaq üçün hazırlanmış və tətbiq edilmişdir.

Bu gün kompüterləri "yoluxdur" bu programlar əməliyyat sistemləri və platformaları üzrə yoluxdurduğu obyektlərə görə təsnif edilir. Onlar həm də yazılarının dilində, istifadə etdikləri texnologiyalarda və dağdıcı qüvvələrlə fəqlənlərlər.

Onlar həmçinin istifadəçilərin işini bloklaya, məlumatları yerləşdirilməsi strukturunu məhv edə bilir. Viruslar və informasiya sistemlərinin işindəki nasazlıqlar qiyaməli məlumatları (məsələn, kimmersiya əhəmiyyəti olan) saxlayan yerli şəbəkə ilə birləşdirilmiş çoxlu kompüterləri olan strukturlar üçün xüsusi təhlükəlidir. Buna görə də, bu gün bu cür təşkilatlar kompüter avadanlığının hərtərəfli təmirini sifariş edirlər, çünki mümkün problemlərin qarşısını almaq onların nəticələrinin aradan qaldırılması ilə məşğul olmaqdan daha asandır.

Bütün növ viruslar fəqli fealiyyət göstərir. Rootkitlər sistəmdə gizli fealiyyət göstərir və bütün sonrakı nəticələrə istifadəçinin kompüteri üzərində nəzarəti möhkəm şəkildə əle keçirir. Keyloggerlər şəxsin müxtəlif hərəkətlərini, xüsusi də klaviaturada yazılın düymələri və mətnləri (girişlər, parollar, ziyaret edilən saytların ünvanları və s.) izləyir. Keyloggerlər həmçinin açıq pəncərələrdən, mübadilə buferindən məlumat alır, siçan kliklərini izləyir.

Şəbəkə üzərindən kompüterlərə nüfuz edən "qurdalar" (qurdalar) vasitəsilə təcavüzkarlar hücumları və spamların yayılması üçün onlar tərefindən yoluxmuş kompüterləri celb edirlər. Bir çox istifadəçilər son illerde xüsusi geniş yayılmış, əməliyyat sisteminin işini bloklayan və ekranda müəyyən məbləğdə ödəniş tələbləri göstərən ransomware viruslarının qurbanına çevrilir. DOST Rəqəmsal İnnovasiyalar Mərkəzinin Kibertəhlükəsizlik şöbəsinin müdürü Cəlal Süleymanov SIA-ya bu haqda açıqlama verib.

Bu gün biz internetə qoşulan cihazlardan həyatımızın bütün sahələrində istifadə edirik. Sosial şəbəkələr vasitəsilə məlumat axtarmaq, alış-veriş etmək, bank əməliyyatları icra etmək, ailə və dostlarla əlaqə saxlamaq üçün onlayn olurq. Nəticədə cihazlarımız bizim haqqımızda çoxlu şəxsi məlumatları elde edir. Bura bank və digər maliyyə məlumatları və tibbi məlumatlar da daxil ola bilər. Cihazlarımız qorunmrsa, şəxsi məlumatları eldə edə və oğurlaya bilərlər. Zərərlə viruslar və ya casus programlar kompüterinə yerləşdirilə, onu yavaşlada və ya faylları məhv edə bilər.

Cihazlarınızı qorumaq üçün təhlükəsizlik tədbirləri və yaxşı təcrübələrdən istifadə etmək siz məxfiliyinizi və təhlükəsizliyinizi qoruya bilərsiniz. Qeyd olunan risklərinizi azaltmağınızna kömək etmək üçün aşağıdakı məsləhətlər təklif olunur.

Cihazlarınızı təhlükəsiz saxlayın

Xüsusilə internet brauzeriniz kimi program təminatı üçün cihazınızın istehsalçısından və ya əməliyyat sistemi provayderindən tövsiye olunan yeniləmələri endirdiyinize əmin olun. Antivirus programı, antispyware programı və firewall da cihazınıza hücumların qarşısını almaq üçün vacib alətlərdir.

Daimi təhlükəsizlik yenilənmələrini quraşdırın

Mövcud olduqda avtomatik yeniləmədən yararlanaraq sisteminizi, brauzerini və vacib programlarınızı müntəzəm olaraq yenileyin. Bu yeniləmələr hakerləre fealiyyətinizə baxmağa və ya məlumatı oğurlamağa imkan verən program qüsurlarını aradan qaldıra bilər. Məs: Windows Update Microsoft tərəfindən təklif olunan bir xidmətdir. O, Microsoft Windows Əməliyyat Sistemi, Internet Explorer, Outlook program təminatı yeniləmələrini endirəcək və quraşdıracaq, həmçinin sizə təhlükəsizlik yeniləmələrini çatdıracaq. Mobil cihazlar üçün avtomatik olaraq paylanan Android və ya iPhone yeniləmələrini quraşdırığınızdan əmin olun.

Antivirus programı

Antivirus programı cihazınızı məlumatlarınızı məhv edə, cihazınızı ləngidə və ya sıradan çıxara bilən və ya spam göndərənlərə hesabınız vasitəsilə e-poçt göndərməyə icazə verən viruslardan qoruyur. Antivirus mühafizəsi fayllarınızı

İnternet və kompüter viruslarından necə qorunmalyıq?

və daxil olan e-poçtunuzu viruslar üçün skan edir və sonra zərərlə olan hər şeyi silir. Əksər antivirus programları onlayn olduqda yenilemələri avtomatik yükləmə funksiyasını ehtiva edir. Bundan əlavə, program təminatının davamlı olaraq işlədiyinə və sisteminizi viruslara qarşı yoxladıǵına əmin olun.

Parol təhlükəsizliyinə diqqət edin

Təxmin etmək çətin olan parolları seçməkələ cihazlarınızı və hesablarınızı müdaxilələrdən qoruyun. Ən azı səkkiz simvoldan, hərflərdən, rəqəmlərdən və xüsusi simvollardan ibarət güclü parollardan istifadə edin. Lügətdə asanlıqla tapılabilən sözdən və ya ad günü kimi şəxsi məlumatlara istinadlı istifadə etməyin. Bəzi hackerlər lügətdəki hər sözü yoxlaya bilən programlardan istifadə edir və doğum tarixi kimi şəxsi məlumatları asanlıqla təpə bilir. İfadədəki hər sözün ilk hərfindən istifadə edərək, parolunuzu yadda saxlamağınız kömək edəcək ifadədən istifadə etməyə çalışın.

İstifadə etdiyiniz hər bir onlayn hesab üçün unikal parollar seçin: bank, sosial media və ya e-poçt. Əger yadda saxlamaq üçün çoxlu parollarınız varsa, güclü fərdi parollar yaratmağa və onları təhlükəsiz saxlamağa kömək edə biləcək parol meneceri programından (Məs: KeePass, Passbolt) istifadə etməyiniz məsləhətdir.

Nəyə kliklədiyinizə diqqət edin

Hakerlərin şəxsi məlumatlarını ötürmək üçün sizə aldatmaq üçün həqiqi görünən mesajlar göndərdiyi yerlər getdikcə tek millesir. Məsələn, siz bank hesabınızın kilidləndiyini bildirən və onu açmaq üçün parolunu və hesab nömrənizi daxil etməyinizi tələb edən təcili mesaj ala bilərsiniz. Bu kimi mesajlardakı linklərə klikləməzdən əvvəl iki dəfə düşünen. Siz həmçinin mesajın gözənlənən göndəricidən əmin olmaq üçün onu gönderən e-poçt ünvanını yoxlaya bilərsiniz.

Təhlükəsiz alış-veriş edin

Onlayn alış-veriş edərək, kredit kartı nömrənizi və ya digər şəxsi məlumatlarınızı daxil etməzdən əvvəl vəb saytına baxın. Məxfilik siyasetini oxuyun və məlumat mübadiləsindən imtina etmək imkanlarını axtarın. (Heç bir məxfilik siyaseti dərc edilməyib, ehtiyyatlı olun! Başqa yerə alış-veriş edin.) Vəb saytın nə vaxt təhlükəsiz olduğunu necə təyin edəcəyinizi öyrənin. Ünvanda "https" və ya brauzer pəncərəsinin altındaki qırılmamış kılid işarəsini axtarın. Bunlar internetdə hərəkət edərək məlumatınızın hakerlərdən qorunaraq şifrelənəcəyinə işarədir.

Valideynlər, nəzarət edin

Uşaqlarınızın, ailənin məxfiliyini riskə atmasına icazə verməyin. Onların internetdən necə təhlükəsiz istifadə edəcəyini bildiyinə əmin olun. Kiçik uşaqlar üçün, uşaqların ziyyət edə biləcəyi vəbsayıları məhdudlaşdırın cihazlarda valideyn nəzarəti programını quraşdırın. Ancaq unutmayın: heç bir program valideyn nəzarətini əvəz edə bilməz.

Yeni viruslar daha çox hansı program istifadəçiləri üçün təhlükə yaradır?

Kibercinayətkarlar pulumuzun, resurslarınızın şəxsi mə-

lumatlarınızın, cihazlarınızın və ya hətta işlədiyimiz şirkət kimi üçüncü tərəflərə çıxışınızın arxasında ola bilir. Məqsəd nə olursa olsun, onların həqiqətən də hər kəsə, hər yerdə və istənilən vaxt güclü hücumlar təşkil etmək üçün alətləri və resursları var. Və hər şey hər gün istifadə etdiyiniz program təminatını ilə başlayır.

Hər hansı zərərlə PDF faylini açmaq bəs edirki kompüter zərərlə virusa yoluxsun və şirkət daxilində edilibse bütün şəbəkəyə yayılma ehtimalı var. Qeyd olunanlar üzərində misal çəkək hücum ssenarisi bu cür həyata keçirilir.

İstifadəçiye hər hansı mail göndərilir və əlavədə zərərlə pdf fayl yerləşdirilir. Faylı açan zaman kompüterdə zərərlə program çalışır. Bu xoşagelməz halların qarşısını almaq üçün minimal tələblər yerinə yetirilməlidir.

Kompüterə yüklenilən program təminatının crack olmağına əmin olmaq lazımdır. Əger şirkət kompüterinə yüklenilsə mərkezi yeniləmə serveri quraşdırılmalıdır. Müntəzəm olaraq əməliyyat sistemi və program təminatları yenilənməlidir.

Kompüterdə mütləq antivirus, antimalware program təminatları aktiv olmalıdır və daimi yenilənməlidir. Mütləq şəkildə istifadəçilər mütəmadi olaraq məlumatlı və sistemli təlimatlandırmaılmalıdır.

Kompüterdə və ya telefonda virus aşkarlandıqda ilk atacaq addımlar hansılar olmalıdır?

Zərərlə program kompüterin planşetin, telefonunun və digər cihazların təhlükəsizliyinə ən böyük təhdidlərdən biridir. Zərərlə programı viruslar, casus programlar, ransomware və cihazınıza gizli şəkildə quraşdırılan digər arzuolunmaz programlar daxildir.

İlk olaraq zərərlə programın olub olmadığını necə bilmək olar?

Bəzi simptomlar aşağıdakı kimidir:

Kompüter və ya telefon bərdən yavaşlayır və ya tekrarlanan səhv mesajlarını göstərir.

Çoxlu pop-up, uyğunuzuz reklamlar və ya səhifə məzmununa műdaxilə edən reklamlar görsənir.

Reklamları adətən onları görmədiyiniz yerlərdə göstərir, məsələn, hökumət saytlarında vəs.

Kompüterin internet ana səhifəsini dəyişməyə davam edir.

Batareyanın ömrü lazımdan daha tez tükenir.

Virus aşkarlandıqda atılacaq bəzi addımlar bunlardır:

Kompüteri şəbəkədən ayırmalı.

Əger bu telefondursa internetə qoşulmayı dayandırmaq.

Faylların ehtiyyat nüsxəsini çıxarmaq.

Buraya sənədlər, fotosəkillər və videolar daxildir.

Program fayllarının ehtiyyat .Fayllar itirildikdə, bu programları həmişə yenidən yüklemə mümkündür.

Antivirusla cihazını skan etmek.

Əməliyyat sistemi bərpə etmək və s. Əməliyyat sistemi (Windows və ya Mac OS kimi) necə bərpə edəcəyini öyrənmək üçün cihazın istehsalçısının vəb saytına daxil olmaq lazımdır. Sistemin bərpası adətən cihazda saxlanan məlumatların çoxunu geri alacağı deməkdir, ona görə də bu, əməliyyat sisteminin yenidən quraşdırmaq üçün yaxşı alternativdir. Yeni zərərlə program problemini aradan qaldırsa ən son addım kimi isə əməliyyat sisteminini yenidən quraşdırmaq lazımdır.

Həvar Şəfiyeva

Virtual Uşaq nədir?

Gündəlik həyatda böyük-lər üçün zəruri olan internetdən istifadə, uşaqlarda lazımi nəzarət təmin edilmədiğdə mühüm problemlər gətirir. Uşaqların rəqəmsal dünya ilə əlaqələrini məhdudlaşdırmaq üçün ailələrin internetdən istifadənin faydalı olması və lazım gəldikdə mütexəssis dəstəyi alması böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Uşaqları texnologiyadan tamamilə məhrum etməyin

Uşaqları internetdən tamamilə uzaqlaşdırmaq, texnoloji cihazları qadağan etmək və ya tamamilə azad buraxmaq düzgün deyil. Ən ideal yol uşaqların yaşına, internet məzmununa və müddətinə uyğun monitoring mexanizmi yaratmaqdır. Bu yolla uşaq həm inkişaf etməkdə olan dünya ilə ayaqlaşacaq, həm də texnologiyaya alude olmayacaq.

Texnologiya asılılığı uşaqları təcrid edir

Texnologiya asılılığında və xüsusilə də səx ekrana məruz qalan uşaqda yaşa görə fərqli əlamətlər meydana gəlir. Sonra bu vərdiş halını alır. Internet və texnologiya asılılığı olan uşaqda dil və nitq qabiliyyəti ləngiye, böyüdükcə diqqətsizlik, əsəblə mübarizə problemi yarana bilər, valideynlər və etrafıla münasibətləri menfi təsirlənə bilər, bəzi problemlər yaşaya, yaxud məktəb həyatındaki uğursuzluqlar ola bilər.

Nəzarətli internet istifadəsi vacibdir

2 yaşından kiçik uşaqların inkişaf prosesləri baxımından internet, televizor və ya kompüterlə qarşılılaşması uyğun deyil. Məktəbəqədər yaş qrupu üçün gündə 30 dəqiqədən çox olmayan internet istifadəsi kifayətdir. İbtidai tehsilin ilk 4 ilində ev tapşırıqlarından başqa, oyun və əyləncəyə gündə 45 dəqiqə ayırmak olar. Sonraki illərdə gündə 1 saat istifadə etmek məqsədəyindən. Orta məktəb çağında gündə 2 saat kifayətdir. Valideynlərin uşaqları anlamaq üçün məzmunu, eləcə də internetdə keçirdikləri vaxtı izləməli-ri vacibdir. Uşaqlara nəzarətsiz internet istifadəsinin zərərlərini izah etməyə çalışmaqdan qaćınmaq olmaz.

Uşağınızın internetdən asılımasına imkan verməyin

1. Uşaqları rahatlaşdırmaq, susdurmaq, qidalandırmaq üçün smartfonlardan heç vaxt istifadə etməyin.
2. Uşağınizi tanımağa və onun niyə asılı olduğunu başa düşməyə çalışın.
3. Uşağınızın ehtiyaclarını görməyə çalışın.
4. Gündəlik internet istifadə saatlarını müeyyənləşdirin.
5. Həftəlik internet istifadə qrafiklərini hazırlayın, ona uyğun plan qurun.
6. Dəstək qrupları və ya ailə tərəpiyə kimi əsulları həyata keçirin.
7. Uşaqlarınızı onların istedad və maraqlarına uyğun idmana, incəsənətə və hobbilərə yönəldirin.
8. Etmək istədiyi, lakin fürsət tapa bilmədiyi işləri deftercəye yazmasını istəyin. Internetdən istifadə etmək istəyi güclü olduqda, ondan yazdığı şəyələrdən birini etməsini xahiş edin.
9. Uşağınızın dostluqlarını dəstəkleyin, onları bir araya getirəcək bir fəaliyyət planlaşdırın.
10. Uşağınızın kompüterdən istifadəsinə nəzarət edin və virtual mühitdə dostları ilə tanış olun.
11. Kompüterinizdə təhlükəsiz internet proqramlarının olmasına diqqət edin.
12. Uzun müddət kompüterdən istifadə edən uşağınızın qarşısını ala bilmirsınızsa, mütexəssis yardımına alın.

SıA mövzu ilə bağlı araşdırma aparıb.
Azərbaycan internet Forumunu nüvə pre-

Uşağı texnologiyadan tamamilə ayırmak olmaz. Məsələn, sizin uşağınız texnologiyadan ayrılmır, amma mənimki ayrılmır. Sizcə, kimin uşağının intellekti güclü olacaq? Əlbəttə, mənim uşaqım.

Texnologiya ilə böyük uşaqlar daha güclüdür. Sadəcə bunu düzgün icra etmək lazımdır. Məsələn, uşaqın sosial mediyada ilk dostu onun valideyni, daha sonra müəlli-

mi olmalıdır".

Ayşən Veli

Qəbiristanlıq yarışı

Metanət Məmmədova

Ölüm bəzi hallarda çox gözəldir. Lakin bəzi insanları Ulu yaradan bundan da məhrum edir. Nə üçün? Onların bütün eybəcərliklərini insanlara faş etmək üçün. Həm də o dünyani belələri ilə daha da çirkəndirmek istəmir. Deyir qoy elə bu dünyada qalib pis əməlləri ilə məşğul olsunlar, hamı onları tanışın, qinasın, daş-qalaq etsin, sonra birbaşa cəhənnəmə aparıb qır qazanında cəzasını verərəm. Beləliklə də dünyamız belə pislərdən xali deyil. Onlardan növbətisi, bir qəbiristanlığın yarışının əməli:

Bu günlər yene də tükürpədici bir xəber sosial şəbəkələri çalxalamاقdadır. Bu xəber tələbə qızılar arasında böyük narahatlığa səbəb olub. Məlumatı əsasən Azərbaycan Diller Universiteti (ADU) və Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti (ADPU) yaxınlığında naməlum şəxs dərman almaq adı ilə gənc qızlara yaxınlaşaraq, onların xeyirxahlığından sui-istifadə etmişdir.

ADU tələbələri yazar ki, yaşlı bir kişi ADU-nun Təbriz küçəsindəki korpusunun yanında dayanaraq, universitetin qız tələbərinə yaxınlaşır və onlara pulunun dollar olduğunu deyərək, onuna aptekə getmələrini və dərman almasına yardım etmələrini xahiş edir.

Iddia edilir ki, bir neçə gün əvvəl ADPU tələbəsi olan bir qız həmin şəxsin yalanına inanıb və onunla birləşdə dərman almaq üçün aptekə gedib. Bu hadisədən sonra gənc qız 2-3 gün yoxa çıxb. Yoxa çıxan tələbənin yoldaşları onun həmin şəxs tərəfindən qaçırlıdığını iddia edib. Geri qaytarıldıqdan sonra isə qız intihar edib.

Həmin şəxsin yenə eyni yerde dayanaraq, tələbə qızları aldatmağa davam etdiyi bildirilib. Artıq bununla əlaqədar olaraq aid təşkilatlar tərəfindən araşdırma aparılır.

Vallah, belə xəbəri eşidəndə narahat olmaq mümkün deyil. Çünkü hamımızın övladı universitetlərdə təhsil alır. Və həmin qızın başına gelənlər bizim də balalarımızın başına gələ bilər. Bu səbəbdən də həmin qəbiristanlıq yarışının dərhal tapılıb həbs olunması, haqqında qanunayğun cəzanın kəsilməsi hər bir ananın, ümumiyyətə cəmiyyətimizin arzusudur.

Mən bir ana və mətbuat nümayəndəsi olaraq bu qəbiristanlıq yarışının töretdiyi əməle münasibət bildirərək demək istərdim ki, universitetlərin etrafına yaxınlaşmadansa, sakit bir parkda gedib oyləşib, özünə Allahdan ölüm arzulaması daha münasib olardı. Bunu nə üçün əvvəlcədən fikirləşməyib görəsən? Çünkü vicdansızdır, nata-mamdır, cəmiyyətimizin yaralarındandır, üz qara-larındandır.

İnşallah ki, yaxın günlərdə haqqında çıxarılan qərarla həbsxana künclərində bir qəbiristanlıq yarışı olmasına anlayar və heç olmasa bu dəfə Allahdan ölümünü diler.

Tələbə qızlarına isə tövsiyəm budur ki, baxmayaraq ki, biz onları yaşıllara kömək etmək, xeyriyyəçi olmaq kimi insani duyularla tərbiyə etmişik, bunu hələlikdə bir kənara qoyub hansı yaş qrupundan asılı olmayıaraq heç kimin xahişinə ürkəkləri yanmasın ki, aldanmasınlar. Özlerini qorusunlar, bütün bu və ya bu kimi hallar kimlər tərəfindən nə üçün töredilir, nəyə xidmət edir bilinən kimi özlərini qorusunlar. İnşallah bu cina-yət də cəzasız qalmaz.

Volkov Qarabağda özbaşınalıq edir (?)

Xankəndidəki separatçı mitinqinin əsas təşkilatçılarından birinin cinayətkar rejimin quldurları ilə yanaşı, məhz rusiyalı general-majorun da olduğu bildirilir

“Ötən gün (Oktyabrın 30-da-R.R.) Xankəndidə - Rusiya sülhməramlılarının müvəqqəti məsuliyyəti zonasında könüllü-məcburi əsaslarla 15 minə qədər insanın iştirak etdiyi aqoniyalaşmış separatçılara dəstək aksiyası keçirilib”. SİA xəber verir ki, bu barədə Caliber.az rusilliyyat yazarı.

Adıçəkilen informasiya resursu qeyd edir ki, məhz Ermənistan KİV-lərində dərc olunan məlumatlara görə, mitinq Rusyanın Qarabağdakı sülhməramlı kontingentinin (RSK) komandanı, general-major Andrey Volkovun təşəbbüsü ilə keçirilib. “Onun sözlerine görə, Ermənistan nizamlanmanın Rusiya variantından imtina edərsə, sülhməramlı missiya Qarabağı tərk edəcək.”

Daha bir iddia: "Laçın yolunda dayanan sülhməramlılar dünənki mitinqdə iştirak etmək üçün Qarabağa gedən avtomobil karvanını rahatlıqla öz məsuliyyət zonasına buraxırlar"

Sayılmış analitik qeydine görə, bu məlumat da müəyyən mətiqdən xaric deyil, yəni həqiqətə uyğundur. Bildirilir ki, rusiyalı sülhməramlılar Ermənistandan gələn avtomobiləri Laçın yolu vasitesi ilə Xankəndinə buraxıblar, özü də ciddi yoxlanışlar aparılmadan. “Laçın yolunda dayanan sülhmə-

ramlılar dünənki mitinqdə iştirak etmək üçün Qarabağa gedən avtomobil karvanını rahatlıqla öz məsuliyyət zonasına buraxırlar”, deyə xüsusiət bildirilir.

RSK hazırkı dövrə qədər üzərinə düşən məsuliyyəti nəinki həyata keçirib, eləcə də dəfələrlə Azərbaycanın suveren ərazilərində qeyri-qanuni fəaliyyəti ilə nəzərə çarpıb!

Bu isə sübut edir ki, sözügedən iddialar reallıqda mümkün sayıla biler. Belə ki, RSK hazırkı dövrə qədər üzərinə düşən məsuliyyəti nəinki həyata keçirib, eləcə də dəfələrlə Azərbaycanın suveren ərazilərində qeyri-qanuni fəaliyyəti ilə nəzərə çarpıb. Təkcə ərazilərimizdə ağır texnikaların ve artilleriya vasitələrinin sözdə təlimlər adı altında istifadəsi, separatçılara ve Ermənistan silahlı qüvvələrinə məxsus silahlı dəstələrin istehkam və səngərlər qazmalarına, növbəti terror cəhdərini hazırlamalarına şəraitin yaradılması və s. bütün bunlar ayrı-ayrılıqda qeydə alınır!

Söz yox ki, bu fakt tam olaraq sübuta yetirilərsə RSK-nin Azərbaycan ərazisində qalib-qalmaması məsəlesi də gündəmə çıxarıla bilər. Belə ki, təkcə bu faktın özü hər şeyi açığa çıxarıvə pərdəvarxası oynanılan kartları da ortaya qoymuş olur.

Neticə kimi qeyd etmek olar ki, Azərbaycanın ayrılmaz hissəsi olan Qarabağda Rusiya ilə Qərbin siyasi toqquşma mərkəzinə çevrilmək cəhdərinə əl atılır və bu xüsusda da-

ha bir məqam budur ki, həmin cəhdlerde məhz separatçılara yanaşı, üzərlərində sülhməramlıq missiyası düşən RSK rəhbərliyi də rol almağa başlayıb. Bu məlumatın həqiqətə uyğun olacaq halda isə müvafiq strukturlarımızın dərhəl hərəkət keçəcəyi gözlənilir. Daha dəqiq desək, Azərbaycanın əraziləri əsla və heç vaxt digər qütbərin maraq nöqtələrinin birbaşa toqquşma mərkəzinə çevrilə bilməz və buna əsla yol verilməyəcək.

Rövşən RƏSULOV

ABŞ Ukraynaya verdiyi silahların haqq-hesabını aparır

Ukraynada yerləşdirilən ABŞ hərbçilərindən ibarət kiçik bir qrup Ukrayna ordusunun Qərb ərazilərindən aldığı silahların ciddi uçotunu aparmasını təmin etmək üçün yoxlamalar aparır. SİA-nın xərisi qaynaqlardan əldə etdiyi məlumatə görə, bu barədə Pentaqonun sözçüsü məlumat verib.

Onun dediyinə görə, yoxlamalar ABŞ-in Kiyevdəki hərbi attaşeleri və Müdafiə Əməkdaşlığı İdarəsinin üzvləri tərəfindən aparılır. Qaydalara görə, güya onlar cəbhə xəttinə yaxın ərazilərdə yoxlama apara və ya fəaliyyət göstərə bilmezlər.

Verilən məlumatlara görə, bu yoxlamalar Qərb paytaxtlarının Ukrayna silahlı qüvvələrinə bağışlanmış müasir Qərb silahlarının Rusiya ordusunun, onun müttəfiqlərinin və ya ekstremit qrupların elinə keçməməsinə əmin olmaq üçün aparılan kampaniyanın bir hissəsidir. Kampaniyanın başlanması Dövlət Departamenti tərəfindən ötən həftə elan edilib. Onu da bildirək ki, bu, Kongres üzvlərinin Ağ Evinə Ukraynaya hərbi yardım üçün ayrılan milyardlarla dolların məhz nəyə sərf edildiyi barədə hesabat verməsini tələb edən sorğularına cavab olaraq həyata keçirilir.

“Associated Press” xəber agentliyinin məlumatına görə, Dövlət Departamenti Ukrayna ilə müasir silahların, xüsusi rakət və hava hücumundan müdafiə sistemlərinin istifadəsinə birgə nəzareti gücləndirəcək uzunmüddəti plan hazırlayıb.

Qeyd edək ki, bura potensial silah qacaqmalıcılığın qarşısını almaq üçün ölkə sərhədlərində təhlükəsizlik tədbirlərinin artırılması da daxil ediləcək. Sonda xatırladaq ki, Ukrayna ekstremit qrupların böyük marağına səbəb ola biləcək minlərlə portativ zenit və tank əleyhinə sistemlər alıb.

Ağasəf Babayev

Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər nə vəd edir?

Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafın dair Milli Prioritetlər Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2021-ci il 2 fevral tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilib. Bu prioritetlər növbəti 8 ilde nələri nəzərdə tutur? Bu yazımızda əsas məqamları diqqətinizə çatdıracaqıq.

I HİSSƏ

Uğurlu sosial-iqtisadi ve siyasi nailiyyətlər, milli və multikultural dəyərlər qarşısındaki illərdə Şərqlə Qərbin qoşlaşğı olan Azərbaycanın qüdrətini daha da artacağına əminlik yaradır. Bu imkanlar 2030-cu ilə qədər olan mərhələdə Azərbaycanın iqtisadi suverenliyinin möhkəmləndirilməsinə və müasir həyat standartlarına əsaslanan yüksək sosial rifah cəmiyyətinə malik qüdrəti dövlətə əvvəlmsinə zəmanət verir. Azərbaycan dövləti ölkədə əhalinin rifahının daha da artırılması üçün sosialönümlü bazar iqtisadiyyatının inkişaf etdiriləməsi yoluనa seçmişdir.

Milli sosial rifah səviyyəsinin davamlı artması məqsədile yüksək, dayanıqlı, inklüziv və başlıca olaraq özəl təşəbbüsərə arxalanan iqtisadi artımın sürətlənməsi, azad edilmiş ərazilərə əhalinin qayğısının temini Azərbaycanın yeni inkişaf magistralının ideoloji nüvəsini təşkil edir. Ölkəmizin uzunmüddətli davamlı və sürətli inkişaf üçün cəmiyyət, biznes və dövlət üçlüyünün uğurlu əlaqəsi möhkəmləndiriləcəkdir. Dövlətin iqtisadiyyatda rolunun bazaryönlü islahatlar vasitəsilə effektiv və səmərəli idarə olunması, özəl mülkiyyət institutlarının gücləndirilməsi, biznesə dost dövlət idarəetməsi və xarici bazarlara yerli məhsulların çıxışını artırmaq məqsədile ticarət rejimlərinin daha da liberallaşdırılması iqtisadi yüksəlisin təməl amilləri olacaq. Ölkədə özəl təşəbbüsərin yaradıcı və innovativ əsaslarla inkişaf etdiriləməsi iqtisadi resursların daha yüksək eləvə dəyər yaradaraq sahələrə istiqamətlənməsini təmin edəcəkdir.

Bu məqsədlərin reallaşdırılması dayanıqlı makroiqtisadi sabitliyə xidmet edən effektiv makroiqtisadi

dakı beş Milli Prioritet reallaşdırılmalıdır:

1. dayanıqlı artan rəqabətqabiliyyəti iqtisadiyyat;
2. dinamik, inklüziv və sosial ədələt əsaslanan cəmiyyət;
3. rəqabətli insan kapitalı və müasir innovasiyalar məkanı;
4. işğaldan azad olmuş ərazilər böyük qayıdı;
5. temiz ətraf mühit və "yaşıl artım" ölkəsi.

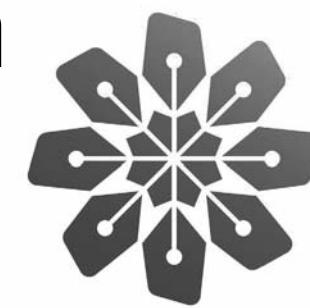
Qeyd edilən Milli Prioritetlər, eyni zamanda, Birləşmiş Millətlər Təşkilatının "Dünyamızın transfor-

məqsəd təmin olunmalıdır:

- davamlı və yüksək iqtisadi artım;
- daxili və xarici təsirlərə dayanılıqlı.

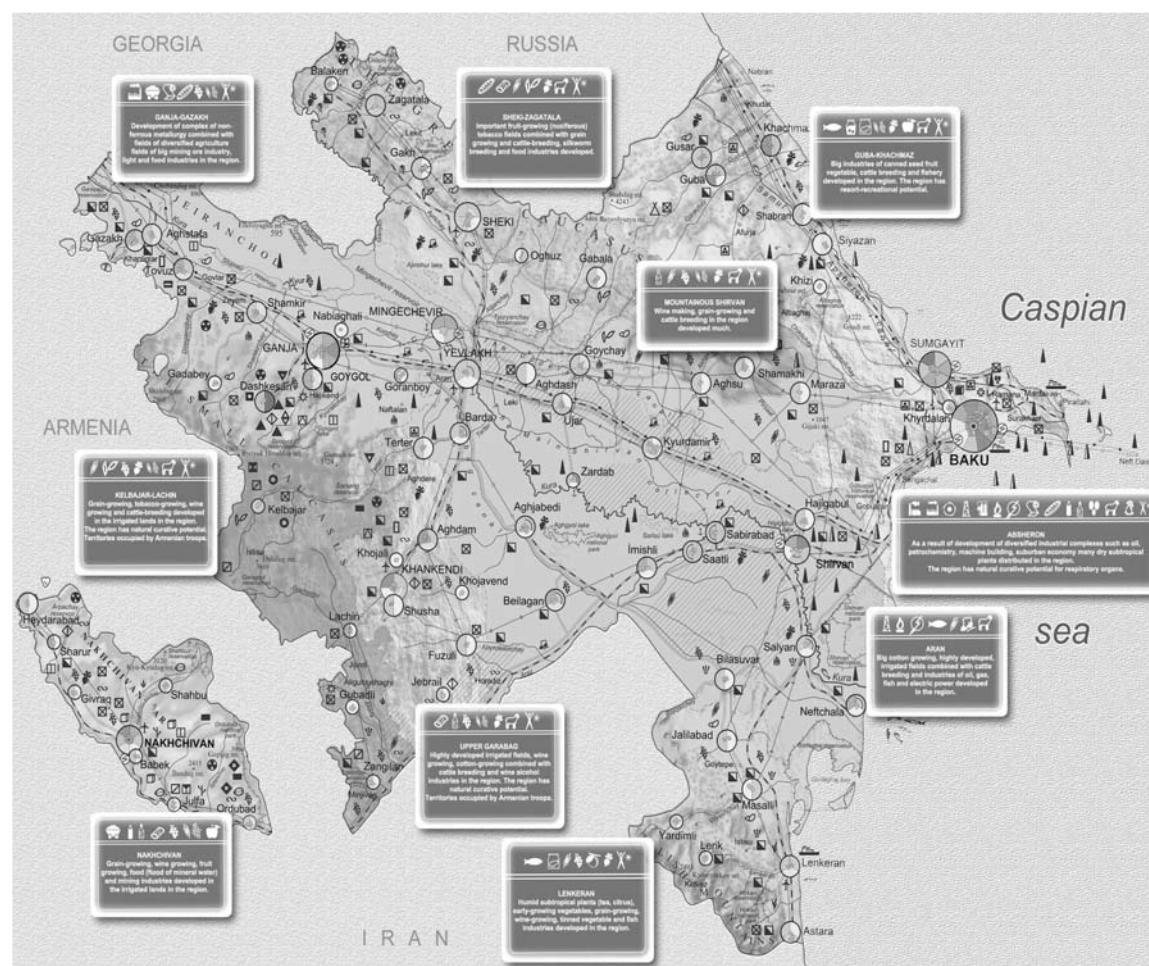
Iqtisadi artım vətəndaşların həyatına təsir göstərən başlıca amillərdən biridir. Iqtisadiyyatı davamlı və yüksək templərlə artırmaqla ölkədə adambəşəna düşən milli gelirin yüksək səviyyəsinə nail olunmalıdır. Iqtisadi artım yüksək gelirli iş yerləri yaratmaqla həyat səviyyəsinin ilbəl yaxşılaşmasını təmin etməlidir.

Iqtisadi artımın davamlı olması, milli iqtisadiyyatın dərin şaxələnməsi, mallar və xidmətlər üzrə ixrac potensialının tam reallaşdırılması üçün yeni "hərəkətverici qüvvələr" tapılmalıdır. Neft sektorunu sosial-iqtisadi inkişafın dayaqlarından biri olsa da, qeyri-neft iqtisadi-

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə "İnsan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi, vətəndaşların hüquqi, siyasi mədəniyyət səviyyəsinin yüksəldilməsi, sosial və siyasi fəallığının artırılması" çərçivəsində hazırlanıb.

real işlek mexanizmlər hərəkətə getirilməli, bank kreditlərinin təminatı məsələlərində bürokratik əngəllər aradan qaldırılmalıdır.

Ölkə iqtisadiyyatına birbaşa xarici investisiyaların, o cümlədən infrastruktur sahələrinə strateji investorlarnın cəlb olunması təmin edilməlidir. Lakin bu zaman ölkənin milli maraqlarının qorunması və xarici investorlara rəqabət mühitinin yaradılması ilə investisiyaların səmərəli tənzimlənməsi diqqət mərkəzində olmalıdır.

Dövlət investisiyalarının və dövlət şirkətlərinin fəaliyyətinin iqtisadi səmərəsi yüksəldilməli, bu sahədə şəffaflıq səviyyəsi artırılmalıdır. Dövlət şirkətlərinin kommersiya prinsipləri əsasında fəaliyyət göstərmələri üçün zəmin yaradılmalı, qabaqcıl beynəlxalq təcrübə nezərə alınmaqla korporativ idarəetmə standartları tətbiq edilməli və gəlirlilik səviyyələrinin artırılması təmin olunmalıdır.

Köləm iqtisadiyyatı minimuma endirilməli, özəl və dövlət sektorunda şəffaflıq səviyyəsi ən yüksək standartlara çatdırılmalıdır. Iqtisadi idarəetmədə müasir korporativ davranış mədəniyyətinin tətbiqi genişləndirilməli və təsviq olunmalı, korrupsiya ilə mübarizə gücləndirilməli, yeni çağırışlara cavab verən müasir dövlət qulluğu sistemi və etikası formalşmalıdır.

Ötən dövrde regionlarla müqayisədə ölkəmizin paytaxtı daha sürətli inkişaf etmişdir. Uzunmüddətli dövrde əsas məqsədimiz regionların inkişafının paytaxtın inkişaf səviyyəsinə uyğunlaşdırılmasınaqdır. Bunun üçün regionlarda zəruri olan bütün iqtisadi və sosial infrastruktur yaradılmışdır.

Regionlarda iqtisadi aktivliyin dəha artırılması üçün mövcud iş qüvvəsi və bütün resurslar təmamilə iqtisadi dövriyyəyə cəlb edilməlidir. Regionların sürətli inkişafı insanların keyfiyyətli iqtisadi imkanlara və fiziki infrastruktura əxişli ilə müşayiət olunmalıdır. Regionlar paytaxtla müqayisə oluna biləcək yaşayış standartlarına malik olmalıdır. Bu, regionların milli gelirde payının artırılmasını təmin edəcəkdir.

Davamı olacaq

siyaset çərçivəsinin formalaşdırılmasını, iqtisadi inkişafın ortam müdəttəli və uzunmüddətli "hərəkətverici qüvvələrinin" möhkəmləndirilməsini? insan kapitalının müasirleşdirilməsini, rəqəmsal iqtisadiyyatın genişləndirilməsini və iqtisadi suverenliyin tam təmin olunmasını tələb edir.

Növbəti onillikdə ölkənin sosial-iqtisadi inkişafına dair aşağı-

məsiyi: 2030-cu ilədək dayanıqlı inkişaf sahəsində "Gündəlik" də irəli gələn öhdəliklərin icrası istiqamətində də xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

Uzunmüddətli dövrde iqtisadi artım sağlam və tarazlı olmalıdır. Belə iqtisadi artım ölkənin davamlı inkişaf üçün möhkəm zəmin yaradacaq. Bu prioritetin effektiv həyata keçirilməsi üçün aşağıdakı iki

iqtisadiyyatı inkişafın mərkəzine çevriləməlidir. Iqtisadi artım qabaqcıl və effektiv özəl təşəbbüsərə söykənməli, dövlət və özəl əməkdaşlığı gücləndirilməlidir. Yenilikçi liyə malik özəl sektorda aktivlik daha da canlandırılmalı, qeyri-neft sektorunun maliyyələşdirilməsində bankların payı artırılmalı və sahibkarlıq fəaliyyətinin inkişafına təkan vermelidir. Bank kreditlərinin sahibkarlıq fəaliyyəti üçün əlcətanlığını təmin edəcək

Elçin

1 noyabr 2022-ci il

"15 yaşına çatmamış şəxslərlə bağlanmış əmək müqaviləsi etibarsız sayılır"

Qədim insan az işləyirmiş - qəbilənin nə ovlayıb-toplamasının asılı olaraq, həftədə 5 saatdan 15 saatadək. Aqrar iqtisadiyyatın hökmən olduğu uzun əsrlər boyu əmək mövsumi xarakter daşıyırı və yalnız sənaye inqilabından sonra insanlar bütün il boyu işləməye başladılar. Kapitalist sənayesi iş vaxtının bəzən hətta ifrat dərəcədə (bəzi sənaye şəhərlərində gündə 12-16 saat olmaqla həftədə 6-7 gün) uzanmasına yol açdı. XIX əsrən etibarən, iş vaxtının qanunvericiliklə məhdudlaşdırılması dünyadan bir çox ölkəsində, xüsusilə Avropa dövlətlərində ən aktual sosial-iqtisadi problemlərdən birinə çevrildi. Fransa burjua inqilabı hüququn hər sahəsində olduğunu kimi əmək hüququna da təsirini göstərdi. XIX əsrin sonu, XX əsrin əvvəllərində isə bu problem artıq mütəmadi olaraq siyasətsərdi, çünki o vaxtin inkişaf etmiş kapitalist ölkələrində vüsət alan fəhlə hərəkatı iş vaxtının məhdudlaşdırılmasını özünün əsas siyasi-iqtisadi tələblərindən birinə çevirmişdi". Bu sözləri SIA-ya açıqlamasında hüquqsunas Şamil Paşayev deyib.

Onun sözlərinə görə, XX əsrənə baş vermiş ictimai inkişaf sayəsində iş vaxtının qısaldılması üçün iqtisadi imkan yarandı və iş sahibləri ilə həmkarlar ittifaqları arasında bağlanan müqavilələr gerçəkləşdi: "Bir çox dövlətlər iş vaxtını qanunvericiliklə məhdudlaşdırırlılar. Bu isə yeni mərhələnin - dövlətin müdaxiləsi ilə səciyyələnən mərhələnin başlanğıcı oldu. BMT-nin ixtisaslaşmış qurumu olan Beynəlxalq Əmək Təşkilatı (BƏT) 1919-cu ildə təşkil edilib. Azərbaycan isə 12 may 1992-ci ildə BƏT-in üzvüdür, onun 57 Konvensiyasına qoşulub. Əmək, uşaq hüquqları barədə qanunvericilik də böyük qonşuların princip normallarına uyğunlaşdırılıb.

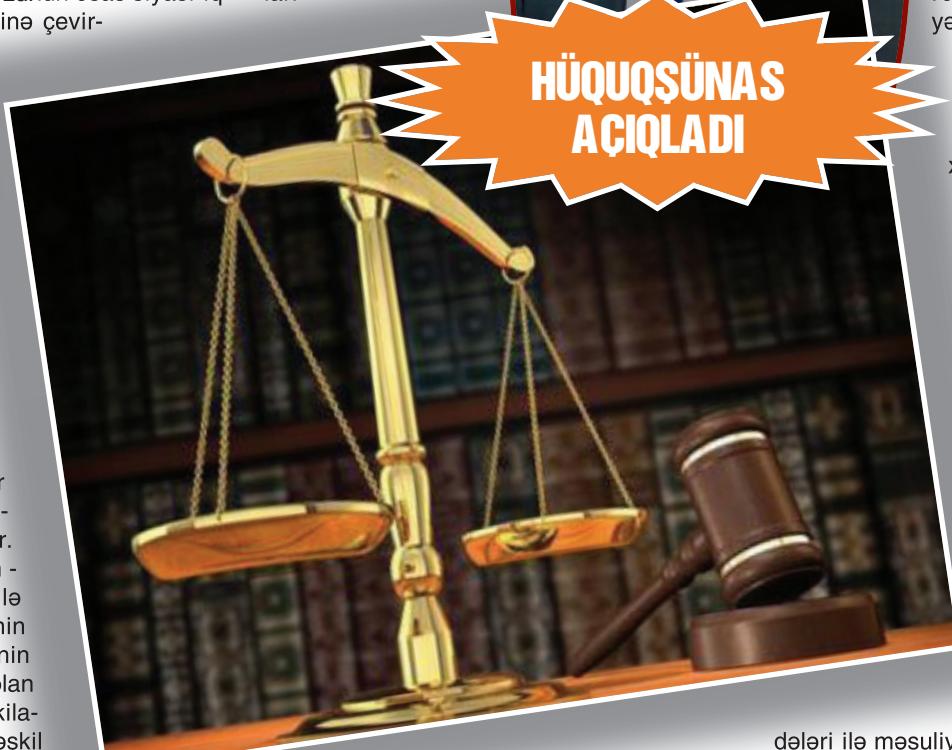
II Dünya müharibəsindən sonrakı illərdə 40-42 saatlıq iş həftəsi sənayecə inkişaf etmiş ölkələr üçün normaya çevrildi. Əsrin sonlarına yaxın iş vaxtı daha da sürətlə qısalıldı. 2000-ci ildə Fransa 35 saatlıq iş həftəsinə qanuniləşdirildi. 2000-ci illərin ortalarında Niderland iş həftəsinin orta uzunluğunu 30 saatdan aşağı sala bildi. İndi ABŞ-da orta iş həftəsi 33, Fransada 30, Niderlandda 27 saatdır".

Şamil Paşayev sözlərinə belə davam edib: "2011-ci ildə İTİT dövlətləri arasında ən qısa orta iş həftəsi Almaniyada idi - 25,6 saat. Bəzi ölkələrdə iş vaxtının məhdudlaşdırılması yaxın keçmişdək normal hesab edilən çərçivədən çıxmışdır. Məsələn, Almaniyada qeyri-ərzaq ticarət müəssisələrinin həftəsonu istirahət günlərində çalışması qanunvericiliklə qadağandır. Yalnız məhdud

sayda ticarət obyektlərinə, özü də yalnız turist mərkəzlərində, üstəlik sərt vaxt məhdudiyyətləri altında işləmek izni verilir. Belə olanda iş vaxtının uzunluğu və təşkilinə bazar mexanizmlərinin təsiri minimuma enir. Təsadüfi deyil ki, iş vaxtının tənzimlənməsindəki liberallıq səviyyəsinə görə Almaniya dünyada ən axırıcı yerlərdən birini tutur. Lakin faktiki iş vaxtının qısalıb-uzanmağı tekce dövlətin müdaxiləsi ilə baş vermir.

Bu gün əmək hüququnun dünyadan əksər ölkələrdə pozulduğunu, insanların bütün günü yalnız zəruri ərzaq, qida ehtiyaclarını ödəmək üçün işlədiyini müşahid edə bilirik. Əmək hüquqları

**HÜQUQSUNAS
ACIQLADI**

Üçüncü dünya ölkələrində dərhal çox pozulsa da, inkişaf etmiş ölkələrdə də bu problemin olduğunu deyə bilərik. Uşaq əməyinin istismarı, miqrantların bəzən 18-20 saatda yaxın işlədilməsi kimi pozuntuları müşahidə edə bilərik. Ölkəmizdə də müəyyən edilmiş iş saatından artıq əməkli məşğul olan insanlar az deyil.

Azərbaycan qanunvericiliyində nəzərdə tutulana görə, həftəlik və gündəlik iş saatları ərzində işçilərin əmək funksiyasını yerinə yetirməsi üçün müəyyən edilmiş zaman tam iş vaxtidır.

Azərbaycanda gündəlik normal iş vaxtının müddəti 8 saatdan, həftəlik isə 40 saatdan artıq ola biləməz. İki istirahət günü olan beşgündük iş həftəsi müəyyən edilib, lakin həftəlik tam iş vaxtının müddəti çərçivəsində altıgünsüzlük iş həftəsi də müəyyən edilə bilər. Saat 22-dən səhər saat 6-dək olan müddət gecə vaxtı sayılır. Əmək şəraiti ağır və zərərlili iş yerlərində, günlük iş vaxtının ən azı yarısı gecə vaxtına düşəndə, iş vaxtının gecə vaxtına düşən hissəsi bir saat qısalıdır. Hamilə və üç yaşınadək uşağı olan qadınla-

rın, yaşı on səkkizdən az olan işçilərin gecə işinə cəlb edilməsi qanunsuzdur. Əlliyyi olan işçilər gecə vaxtı işe öz razılığı və xüsusi qurumaların rəyi ilə cəlb edilə bilər.

İş vaxtından artıq iş ödənişləridən və işçinin razılığı ilə buna yol verilir. Xüsusilə ağır və zərərlili sahələrdə işləyən işçilərin iş vaxtından artıq işe cəlb edilmesine yol verilir.

Əmək şəraiti ağır və zərərlili sahələrde bütün iş günü (növbəsi) ərzində iş vaxtından artıq işlərin müddəti 2 saatdan çox ola bilmez. Hər bir işçi dalbadal gələn iki iş günü ərzində 4 saatdan, əmək şəraiti ağır və zərərlili olan iş yerlərində isə 2 saatdan çox işe cəlb edilə biləməz. Ancaq indi də həftəlik 60-70 saat iş şəraitində olan, məzuniyyət hüququndan istifadə etməyən, həftəlik istirahət günü olmayan xeyli sayıda işçi və iş yeri var. Hətta məzuniyyət ödənişi almadan, "özhe-sabına" adı ilə istenilən vaxt müddəti və müddət-siz məzuniyyətə göndərən iş yerlərinin sayı xeyli çoxdur.

Uşaqların əməyə cəlb edilməsi və uşaq istismarı hallarına da dünyanın çəsidi ölkəsində rast gəlinir. Azərbaycanda qanunvericiliyində - Konstitusiyanın 17-ci, Əmək Məcəlləsinin 46-ci maddəsində göstərilər ki, əmək müqaviləsi 15 yaşına çatmış fiziki şəxslərlə bağlanıla bilər. On beş yaşına çatmamış şəxslərlə bağlanılan əmək müqaviləsi etibarsız sayılır və bu cür müqavilənin bağlanması inzibati Xə-talar Məcəlləsinin 192.8-ci və 192.9-cu mad-

dələri ilə məzuniyyətə sebəb olur.

İşəgötürənlərə vətəndaşların əmək müqaviləsi ilə işləməsini təşviq etmək üçün vergi güzəştləri edilməsindən, işçilərin həmkarlar ittifaqlarında birləşməsinə olan sünə manələrin aradan qaldırılmasında fayda var. İşçi işəgötürənə qarşı əmək qanunvericiliyində olan hüquqlarını bildirdikdə, işdən azad edilməmə rahatlığına sahib olmalıdır. Məzuniyyət hüququnun verilməsinin gözlemək üçün həm dövlət qurumları, həm də ictimai nəzərat mexanizmləri işe düşməlidir. Bu sahədə fealiyyət göstərən QHT-lər işçilərin maariflənməsi və onların məhkəmə müdafiəsində də səmərəli addımlar atılmasını təşviq etməlidir.

Əmək hüquqları daha kobud pozulanlar arasında təhsilsiz və konkret peşəyə malik olmayanlar coxluq təşkil edir. Buna görə də peşə təhsilinin rolunu artırmaq, xüsusilə aztəminatlı və valideyn himayəsində məhrum uşaqların yetkinlik yaşına çatana qədər konkret peşəyə yiyələnməsinə nail olmaq hökumətin prioritetləri sırasında olmalıdır".

Ayşən Veli

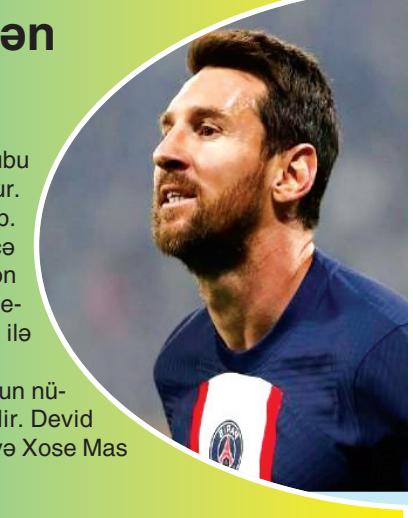
Messi "Barselona"dan gələn zənglərə məhəl qoymur

SJ-nin hücumçusu Lionel Messi sabiq klubu "Barselona"dan gələn zənglərə məhəl qoymur.

Qol.az xəbər verir ki, sport.es məlumat yayıb.

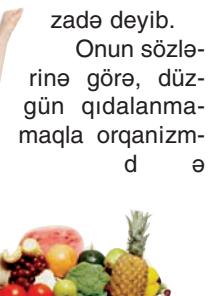
Kataloniya təmsilisinin prezidenti Joan Laporta bir neçə dəfə argentinalı futbolçuya zəng vurub, lakin o, Messidən cavab ala bilməyib. İspaniya klubu 35 yaşlı oyunçunu geri qaytarmaq niyyətindədir. Lakin onun "Inter Mayami" ilə danışçılar apardığı iddia olunur.

Daha əvvəl bildirilmişdi ki, Messi və Amerika klubunun nümayəndələri bir neçə ildir ki, belə bir keçidi müzakirə edir. Devid Bekhemli birlikdə "Inter Mayami"nin sahibi olan Xorxe və Xose Mas Messinin atası Xorxe Messi ilə danışçılar aparır.

Zərərsiz arıqlamaq mümkündür?

Ariqlamağın zərərsiz yolları dedikdə düzgün qidalanmanın dənişlər bilər və bu da sağlamlığın ən əsas şərtlərindən biridir. Təsadüfi deyil ki, bir çox xəstəliklərin yaranması düzgün qidalanmanın irəli gəlir. Bu sözləri SIA-ya açıqlamasında diyetoloq-həkim Sevinc Həsən-

zadə deyib. Onun sözlərinə görə, düzgün qidalanmanın qidalanmaqla orqanizmədə maddələr mübadiləsinin pozulması baş verir: "Onu da deye bilərəm ki, əhalinin bir çox qismi qidalanma qaydalarından xəbərsizdir. Bəs nə etməliyik ki, düzgün və sağlam şəkildə qidalanaq. İlk olaraq onu qeyd etmək istəyirdim ki, rejimlə qidalanmaq lazımdır. Müəyyən saatlarda qidalanmalıyiq və zərərlili qidalardan uzaq olmalıyiq. Biz daha çox xanımlarda müşahidə etdiyimiz diyet növü var ki, uzun müddət özlərini ac saxlayaraq diyet etdiklərini düşünürənlər və mən məsləhət görərdim ki, bundan uzaq olsunlar, cüntü müəyyən vaxt ərzində düzgün qida qəbul etmədikdə bədəndəki insulin maddəsi pozulur və başda şəker xəstəliyi olmaqla bir çox xəstəliklərə düşər ola bilərlər. Bu diyetanın əvəzinə isə sağlam qidalanaraq müəyyən saatlar daxilində kənarə çıxmayaq dijeta edə bilərlər".

Ziya Hikmət oğlu

Baş redaktor:
Bəhruz Quliyev

Ünvanımız:
**Bakı Şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyov
Küçəsi, 66.**

Şəhadətnamə: № 022492
<http://www.ses-news.az>
<http://www.sesqazeti.az>
E-mail: ses@sia.az

"ƏLİNCE" AZƏRBAYCAN XEYRİYYƏ
CƏMİYYƏTİNİN ORQANI.
QƏZET 1991-Cİ İL
YANVARIN 11-DƏN ÇIXIR

Tel: 598-33-90
Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi
ilə müəllifin mövqeyi
üst-üstə düşməyə bilər.

**Qəzet bazar və
bazar ertəsindən
başqa hər gün
nəşr olunur**

Tiraj: 3600